

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Kultura protestu v ČR

Filip Molnár

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

Kultura protestu v ČR

Filip Molnár

Vedoucí práce:

Mgr. Ľubomír Lupták, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Obsah

1. ÚVOD	1
2. KULTURA PROTESTU	4
2.1. Kolektivní identita	6
2.2. Institucionální základna	9
3. AKTIVISMUS V ČR	11
3.1. Starý participační aktivismus	12
3.2. Nový transakční aktivismus	13
3.3. Radikální aktivismus	16
3.4. Občanská sebeorganizace.....	17
4. KULTURA PROTESTU V ČESKÉ REPUBLICĚ	18
4.1. Kultura protestu u organizací nového aktivismu	18
4.1.1. Hledání alternativ jako forma protestu.....	18
4.1.1.1. ProAlt.....	23
4.1.1.2. Alternativa Zdola.....	33
4.1.1.3. Shrnutí.....	37
4.1.2. Hnutí proti radaru	40
4.1.3. Ekologická hnutí	41
4.2. Kultura protestu u organizací radikálního aktivismu	43
4.2.1. Levicový radikální aktivismus a kultura protestu	43

4.2.2. Pravicový radikální aktivismus a kultura protestu	46
4.3. Kultura protestu u občanské sebeorganizace	48
5. ZÁVĚR.....	49
6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	52
7. RESUMÉ.....	61

1. Úvod

Zájem (mediální, vědecký, jednotlivců apod.) o protest se v čase mění a zdá se, že jsou roky, které jsou protestům vyloženě zaslíbené, např. 1848, 1968, 1989 a 2011. V loňském roce se demonstrovalo v zemích, které mají dohromady více než 3 miliardy obyvatel – Čína, Rusko, USA, Mexiko, Velká Británie, Řecko, takřka celý Blízký východ atd. Důvody pro protesty byly samozřejmě značně rozdílné, ovšem co je spojovalo, byla nevole k současnému stavu věcí. Přesvědčení, že takhle to dál nejde a že změna není pouze možná, ale nutná. Protesty a protestující se významně podepsali na událostech roku 2011. To byl důvod, proč časopis Time vyhlásil osobností roku 2011 - Protestujícího (Stengel, 2011: 41).

Kultura protestu pravda neřeší, jak se z občanů stane protestující, ale věnuje se tomu, jaké protestující používají praktiky, jaké mají hodnoty, kontexty jednání a že v rámci organizace dochází ke vzniku kolektivní identity (Marada, 2004: 169).

Je důležité si uvědomit, že kultura protestu je (i když pravda v některých případech poněkud kontroverzní) způsob komunikace. Protest totiž představuje apel, který má za úkol přitáhnout pozornost veřejnosti a politických elit k určitému společenskému problému, což je zcela legitimní za předpokladu, že se jedná o problém, o kterém veřejnost či elity vědět nechtějí či ho nechtějí, případně neumí, řešit. Protest je tedy důležitou složkou politické a veřejné diskuze, a to i přes to, že je projevem nepochopení, které nastalo v komunikaci mezi veřejností a politikou reprezentací. Protest tedy není startér diskuze, ale je jeho součástí. Protest je způsob komunikace, kterému rozumí jak sdělovací, tak adresát (Marada, 2004: 174-175).

Protestující se samotným aktem protestu dovolávají toho, že je tu na jedné straně společnost a na druhé vláda. Společnost je podle nich produkována našimi tužbami, což se o vládě říci nedá (Paine, 2012: 5). Proto je pro ně důležité dát o sobě vědět, deklarovat svoje požadavky a hledat metody, kterými je prosazovat.

Kultura protestu v České republice je velmi rozmanitá¹ a to jak z hlediska praktik, tak z hlediska hodnot, které se v jejím rámci objevují. Je to právě pestrost české protestní kultury, kterou bych chtěl čtenáři přiblížit. Navíc bych chtěl na příkladu iniciativy Ne základnám ukázat, že není zcela pravdou, že by radikální organizace nespolupracovaly s organizacemi “neradikálního” charakteru. Hlavním bodem mé práce je však poukázat na to, jak jsou české organizace ochotny spolupracovat s ostatními.

Po úvodní části se věnuji samotné kultuře protestu. Snažím se zde vysvětlit, co je kulturou protestu, ale i to, co jí není (rozdíl mezi protestem a např. revoltou). V této části značně čerpám od Radima Marady, který se danému tématu přímo věnuje, a od zahraničních autorů (Johnston, Duncombe a jiní).

Ambicí mé bakalářské práce je přiblížit čtenáři pokud možno co nejlépe, jak vypadá zejména současná kultura protestu v České republice². Nesnažím se však odpovědět pouze na – kdo, co, kdy, kde a jak. Snažím se přiblížit, jak některé protestní organizace fungují, jak formulují svoje požadavky, jak se snaží dosahovat svých cílů, proč se uchylují k těm či oněm postupům, s kým a proč navazují aliance. Což je přesně ten důvod, proč se ve své práci zabývám také aktivismem (třetí část práce) a na základě dělení aktivismu (a jeho charakteristik) od Ondřeje Císaře demonstruji kulturu protestu v České republice (čtvrtá část práce). Rovněž bych rád poukázal na to, že protest se u nás nelimituje pouze na

¹ To je dáno i procesem difuze – tedy přejímáním idejí a taktik ze zahraničí, které značně obohacují českou kulturu protestu (Kolářová, 2009: 26).

² Přesto však nemohu opomenout určité významné mezníky, např. Ne základnám a protesty protiglobalizačního hnutí z roku 2000.

manifesty, výzvy a apely ze strany českých vzdělavců, umělců, vědců a literátů – „Děkujeme, odejděte“, Impuls 99, Manifest radikálního liberalismu apod.

V praktické části se nejvíce věnuji organizacím nového transakčního aktivismu, jelikož do této části spadá nejširší spektrum české kultury protestu. Významnou část zde věnuji iniciativám typu ProAlt a Alternativa Zdola a to z toho důvodu, že je i jim podobné vnímám jako určité české specifikum.³ Zvláštním prvkem například je, že Alternativa Zdola se svou činností snaží opouštět současný politicko-ekonomický systém, a to nikoli za pomoci násilí, ale alternativních druhů ekonomik. Vyhnout se nemohu ani skupinám hlásícím se k radikálnějšímu typu politického spektra, jejich formám protestu apod.

Nejméně se věnuji organizacím, které patří do starého aktivismu (odborníky a církve), a to z toho důvodu, že nepatří do kultury protestu, jelikož prosazují své cíle pomocí revolty a nikoliv protestu. Pokud se o těchto organizacích zmiňuji, je to kvůli tomu, že občas spolupracují s organizacemi nového aktivismu, pro které je kultura protestu naopak přirozená.

U nového a radikálního aktivismu vytvářím kategorie podle toho, na co se protest zaměřuje. U každé kategorie se snažím uvést minimálně jednu „vlajkovou“ organizaci.

V celé práci a zejména v praktické části, kde se věnuji samotné kultuře protestu na území České republiky, pracuji nejen s odbornou literaturou, ale i s články či pořady z etablovaných médií (IDnes, ČT apod.), médií alternativních (A2, Deník referendum) i se samotnými internetovými stránkami (případně jinými druhy médií) jednotlivých organizací, které jsou v české protestní kultuře aktivní.

³ Někteří se dokonce domnívají, že tyto organizace jsou předzvěstí či průkopníky „nové české levice“ (Lauder, 2012: 59).

Z hlediska odborných prací mi největší oporou byly práce Radima Marady, Ondřeje Císaře a Marty Kolářové. Značnou inspiraci mi však poskytl i Václav Bělohradský, Jacques Rancière a články známých českých aktivistů, mezi které patří zejména Jan Májiček, který mi poskytl i rozhovor, a Ondřej Slačálek.

2. Kultura protestu

Radim Marada kulturu protestu definuje jako: „kulturní reprezentaci, jež je založena na sdíleném chápání různých druhů sociálních praktik, hodnot, kontextů jednání atd. Je to právě rovina sdíleného kulturního vlastnictví – v durkheimovském smyslu nadindividuálního sociálního faktu -, ze které protestující aktéři odvozují smysl toho, kdo jsou, a také pocit vzájemné solidarity“ (Marada, 2004: 169).

Kulturu protestu tak definuje jako kulturu zejména „skupinové začlenění, formování osobnosti a sebeporozumění“ (Johnston, 2009: 13), které vznikají pomocí narativ. V rámci organizace dochází ke vzniku „kolektivních vzpomínek, vytváření organizačních vztahů a kolektivní identity“ (Johnston, 2009: 13).

Podle Marady je protestní kulturu nutné vnímat v rámci historického kontextu, a to na základě historických zkušeností. V tomto ohledu si musíme uvědomit, že se kultura protestu v podstatě neliší od kultury práva, byrokracie či trhu, jelikož i v rámci kultury protestu dochází k zásadní polarizaci současného světa. Konfliktní linie už však není založena třídně ani generačně ani mezi těmi, kteří vládou (nahore) a těmi ovládanými (dole). Tím protikladem, který vytváří kulturu protestu, je „uvnitř“ a „vně“⁴. Nejedná se tedy o představu přímého podřízení. Tím, co formuje kulturu protestu, je představa separace. Protestující

⁴ Viz níže Bělohradského teorie o části bez účasti a Rancièreova teze dílu lidí bez podílu

mají představu, že lidé vně mocensky hájeného systému jsou ponecháni sami sobě (Marada, 2004: 180-181). „Ozvěna romantického pocitu vykořistění se vrací v příslušném vnímání oddělených světů, v nichž vládou dvě rozdílné logiky a druhy autority, nicméně tentokrát již s uvolněnou vazbou na zkušenost podřízenosti nebo méněcennosti. Moc, o kterou jde, nesídlí totiž ani tak v národních vládách a parlamentech s přímou exekutivní a zákonodárnou mocí. Její jádro se hledá spíše v nadnárodních korporacích, vojensko-průmyslovém komplexu, tajných dohodách, mediálních impériích apod., tj. v organizačních kontextech, které zdůrazňují nejen svou vlastní autonomii, ale i autonomii těch, které svým jednáním ovlivňují“ (Marada, 2004: 181).

Duncombe Maradovo pojetí kultura protestu rozšiřuje. Podle něj má mnoho dalších významů či přesněji reálných dopadů. Reálné aplikace kultury protestu v kombinaci s politickou akcí vytváří „volný“ prostor – „v ideologické rovině pro budování nového jazyka, významů věcí a vizí budoucnosti, v materiální umožňuje vytvářet komunitu, sítě a organizační modely. Přestavuje i odrazový můstek ke snadnější cestě za politickou aktivitou“ (Duncombe, 2002: 8).

„Kultura protestu je politickou aktivitou, která napomáhá tvořit či zcela přetvořit politický diskurz a tím i politickou praxi“ (Duncombe, 2002: 8).

Pokud budeme politickou aktivitu chápat jakožto: „činnost, která přesouvá tělo z místa, jež mu bylo přiděleno, anebo mění určení nějakého místa; dává vědět to, co předtím nebylo určeno k vidění, nechává zaslechnout jako diskurz to, co předtím bylo slyšeno jen jako šum“ (Rancière, 2011: 38), je kultura protestu politickou činností par excellence.

Kultura protestu je totiž vzpourou lidu lidí bez podílu, kteří pozvednou svůj hlas a dokáží, že jsou si rovni s vládnoucími, kteří je do té doby považovali za

němé. Typickým projevem kultury protestu je proto boj o “veřejný prostor”⁵. Je to vzpoura proti řádu, který každému definuje jeho místo (Rancière, 2011: 36-38).

Z hlediska kultury protestu je také důležité, sledovat proces rámování, kterému se ve své práci věnuje zejména Johnston. Každá organizace se totiž musí, pokud chce být úspěšnou, zaměřit na to, jak použít své „hodnoty, přesvědčení a kulturní trendy ve vlastní prospěch“ (Johnston, 2009: 3). Každá organizace se snaží o to, aby její sdělení mělo co „nejširší dosah a ukázalo organizaci v nejlepším možném světle“ (Johnston, 2009: 3). Rámování je důležitou součástí při plánování protestních kampaní a vůbec všech výstupů z organizace, které se zaměřují na „členy, potencionální členy, media a oponenty“ (Johnston, 2009: 3-4).

2.1. Kolektivní identita

Marada dokládá, že tím, že se jedinec uchýlí k protestní kultuře, se nejenom stává součástí kolektivní identity on sám, ale vymezuje se i vůči těm, kteří v ní nejsou – vědomě se stává odlišným a tím se jeho identita stává sociální skutečností. Tuto identitu posléze demonstruje skrze určitou kulturní formu protestu, jelikož klíčem k utváření a reprodukování sociální identity je komunikace. Ti, kteří se pomocí určitých kulturních forem (v tomto případě protestu) prezentují, se zároveň domnívají, že jejich okolí chápe tyto formy stejně, jako je vnímají oni sami. Toto sdílené chápání kulturních forem vede k základní úrovni dorozumění a sociálního jednání, jehož nedílnou součástí je i konflikt. Tento konflikt nastává mezi těmi, kteří se ztotožňují s kulturou veřejného protestu,

⁵ Důkaz tohoto tvrzení můžeme najít každý den na ulicích Plzně. Mám na mysli plakáty anarchistické umělecké skupiny Úsvit, která si dává za úkol obnovit veřejný prostor jakožto prostor, který neslouží k ekonomickým zájmům, ale zájmům obecným, a ve kterém zní hlas lidu. Existence: Veřejný prostor a místo odporu. Manifest plzeňské street-artové guerilly ÚSVITU (http://www.csaf.cz/casopisy/existence/Existence_02_2011.pdf, 20.4.2012: 27).

a mezi těmi, kteří tuto koncepci odmítají. Základním kamenem tohoto je však fakt, že existuje sdílené chápání kulturních forem protestu (Marada, 2004: 169-170).

Kolektivní identitě, v rámci protestních hnutí, se věnuje zejména Belinda Robnett. Podle té, je: „tvořena sdíleným “kulturním kapitálem“, pomocí kterého získávají členové znalosti zevnitř hnutí, což jim umožňuje se realizovat (myšleno v rámci organizace, pozn. autora). Prostřednictvím kolektivních identifikačních procesů si aktéři v rámci hnutí vypracovávají společné kulturní nástroje (repertoár metod, včetně nenásilných protestních taktik). Pokud kolektivní identita nerezonuje s požadavky potencionálních rekrutů či přívrženců, tak se buď rozhodnou k hnutí nepřipojit či ho opustit“ (Robnett, 2002: 267-268).

Kolektivní identita však není neměnná. Na její podobu mají vliv dva faktory – interní a externí. „Interní každodenní praktiky organizace staví a rozkládají hranice mezi jejími členy a mezi “vyzyvatelskými“ a dominantními skupinami. Zdroje, politické příležitosti a organizační síla patří mezi důležité faktory při vytváření kultury sociálního hnutí, které následně tvoří kolektivní identitu... Vnější události a instituce přímo ovlivňují, jak vidí členové (myšleno protestních organizací, pozn. autora) svoje postavení, možnosti a meze změny a dilemata, kterým čelí. Vnitřní pokusy, jak se s tím vyrovnat, mění kolektivní identitu (Robnett, 2002: 268).

Kolářová pracuje s tím, že z hlediska kolektivní identity (zejména u radikálních skupin) jsme na území České republiky svědky prolínání dvou paradigmat. Prvním z nich je paradigma fluidity – tj. organizování akcí bez jasného ideologického zaměření. Jako příklad mohou posloužit kulturní akce, například festivaly, street party apod. Ony odideologizované akce mají větší potenciál zmobilizovat daleko více skupin aktivistů a účastníků, než kdyby na nich vlály např. černočervené vlajky či srpy a kladiva. Organizátoři proto i volí barvy, které jsou vnímány neurálně. Tyto akce patří v Čechách (zejména v rámci

antiglobalizačního hnutí) k těm nejoblíbenějším (Kolářová, 2009: 56-57). V tomto paradigmatu tedy podstatně klesá hodnota identity jakožto charakteristika příslušnosti k nějaké komunitě či minoritě. Skupiny přestávají být definovány pomocí společných zájmů a solidarity. Na důležitosti nabírá individualita a osobní zkušenosti. Kooperace vzniká na principu přátelství a nikoliv na základě pevné organizace. Podstatné je, zda je jedinec schopen a ochoten na organizaci participovat a k čemu všemu je svolný (Kolářová, 2008: 9-10).

Druhým paradigmatem je ono klasické pojetí „my“, které se může projevat zcela specifickými formami propagace (vlajky apod.), stylem oblečení, účesem, silnou koncentrací na ideologii. V pojetí tohoto paradigmatu je (na rozdíl od předešlého) individualismus brán jako podezřelý. Organizace pravda mohou být budovány na volnějším základě, jak to můžeme vidět např. u anarchistů, ale stále si vyskytují i skupiny, které mají formální strukturu, pevné členství, hierarchii a dokonce i vstupní rituály. Kolektivní identitu tak nedefinuje minoritní identita (pohlaví, rasa, tří apod.), ale přesné ideologické vymezení a kamarádské party (Kolářová, 2009: 57).

To, že v českém protestním prostředí převládá paradigma fluidity, mi potvrdil Jan Májíček, který se 12 let, kdy je činným aktivistou, pohybuje/pohyboval v 6 organizacích (Ne základnám, ProAlt, Socialistická Solidarita, INPEG a dalších). Podle něj převládá u protestních organizací neformální způsob organizace, ve kterém platí pravidlo, že ten, kdo je aktivní, má největší podíl na rozhodování. V rámci těchto organizací však mají stále podstatné slovo kolektivní orgány, v rámci kterých se dohaduje budoucí vývoj. Snižuje se tím sice akceschopnost, za to však rozhodnutí takto přijatá získávají větší legitimitu (Májíček, 22.4.2012).

2.2. Institucionální základna

Podle Marady je důležitým znakem kultury protestu rovněž její institucionální základna. Kultura protestu se totiž nezviditelňuje pouze určitými znaky, které používají sociální aktéři (jako třeba oblečení, jazyk či fyzický vzhled). Institucionální formy organizace umožňují popsat protest nejenom v rámci kulturních pojmů, ale i v rámci sociální interakce, ve které se organizují vzájemné specifické role a očekávání. Je samozřejmě mnoho forem protestu – Albert Einstein Institution eviduje 198 druhů nenásilného protestu, které se dělí do desítek kategorií.⁶ Mezi protestní evergreeny (jak ve světě, tak v České republice) patří zejména demonstrace, petice, happeningy, veřejné přednášky a shromáždění. Kulturu protestu však reprezentují i trvanlivější institucionální formy, mezi které patří např. neziskové organizace, jednorázové občanské iniciativy, think-tanky, intelektuální či umělecké skupiny, internetové chaty, různé formy tiskovin, manifesty, sociální hnutí, guerillové organizace, neformálně organizované skupiny lidí podobně smýšlejících (např. hackeři). Přestože mohou tyto typy protestu sloužit i k jiným sociálně definovaným účelům, jelikož nejsou vázány pouze na kulturu protestu, slouží k vyjádření nesouhlasu daleko lépe než např. politické strany, odbory, univerzity (u kterých to neplatí zcela), ministerstva, firmy atd. Využívání výše zmíněných forem činí protest nejenom viditelný, ale zároveň se v nemalé míře podílí i na udržování protestní identity (Marada, 2004: 184-5). „Důležité přitom je, že sama kulturní forma protestu jakožto významotvorný činitel napomáhá sociálním aktérům v rozlišování kulturně politického statusu určených organizací. Klasifikuje například organizační formy nikoliv jen podle jejich věcného zaměření, nýbrž podle míry, do jaké tyto formy reprezentují mocenský systém, do jaké míry jsou mu bližší či vzdálenější. Kulturní forma protestu tak rozlišuje nejen samotné sociální aktéry, nýbrž i organizační

⁶ Mezi zmíněné kategorie patří např. prohlášení, komunikace se širším obecnstvem, symbolický veřejný akt, nátlak na jednotlivce, vzdání pocty mrtvým, odmítání zvyků, institucí, sociálních událostí, sedm druhů stávek, odmítnutí autority atd. The Albert Einstein Institution: The Methods of nonviolent protest and persuasion (<http://www.aeinstein.org/organizations103a.html>, 20.4.2012).

kontexty, v nichž jednájí a skrze nichž dosahují svých cílů“ (Marada, 2004: 185-186).

Za nejčastější formu prezentace, kterou se české protestní organizace snaží vydobýt veřejný prostor, považuje Jan Májíček stále práci na ulicích, tedy aktivity typu petiční stánky nebo happeningy. Aktivity organizací se však také přesouvají do virtuálního prostoru (maily, weby, sociální sítě – Facebook a Twitter) (Májíček, 22.4.2012).

Metody, které si organizace zvolí, vybírá s ohledem na to, na jaký druh publika akce primárně míří – veřejnost, média, úřad apod.; je ovšem důležité aby se hnutí “představovalo“ i samo v sobě za pomoci „interních debat, schůzek, ale i prostřednictvím konfliktů mezi jednotlivými členy“ (Johnston, 2009: 9).

Marada ve své práci poukazuje na to, že různorodost organizačních forem vyskytujících se v rámci veřejného protestu ukazují na fakt, že vedle ideologického dělení existuje uvnitř protestního hnutí také dělení organizační. Aktérům protestní kultury to tak dává možnost vybrat si na základě svých vlastností, dovedností či jiných faktorů tu protestní formu, která jim nejvíce vyhovuje. To dodává protestnímu hnutí různorodost a široké pole působnosti. Ovšem ona vnitřní diferenciací systému vyžaduje vytvoření různých komunikačních kanálů s jinými sociálními systémy či subsystémy. Z toho důvodu mají určité segmenty hnutí svoje vlastní tiskové mluvčí, lidi organizující tiskové konference atd. Skutečným oříškem je pro protestní hnutí snaha o vytvoření přijatelných druhů vazeb na veřejnou či státní správu nebo např. na podnikatelský sektor. Samozřejmě velmi záleží na tom, jaká forma protestu je zvolena, ovšem o tom, co jsou “přijatelné“ metody, se diskutuje dokonce i uvnitř samotného protestního hnutí. To však ukazuje na jeho sílu stejně jako fakt, že se vůbec vedou spory o to, do jaké míry a jakým způsobem se zapojí protestní hnutí do systému tak, aby dosáhlo svých parciálních cílů (Marada, 2004: 186-188).

Některé organizace v rámci kultury protestu ovšem považují spolupráci s institucemi systémů za neakceptovatelné a podle toho volí své protestní metody. Proti těmto organizacím začne stát časem působit represivně, čímž nedá organizaci jinou možnost než radikalizaci nebo modernizaci (kterou přestane být pro systém přímým ohrožením). Ať tak či onak, organizace prochází „vyčerpáním, sektářstvím a následnou kooptací“ (McAdams - Tarrow – Tilly, 2004: 66).

Ovšem je důležité vědět, ne každý, kdo se účastní kultury protestu, se bije na ulici s příslušníky policie.

Možností jak vyjadřovat protest jsou desítky a každý si může vybrat svůj vlastní protestní repertoár – tato vnitřní diferenciací rolí a funkcí je podle Luhmannovy teorie důležitým znakem životaschopnosti sociální interakce (Luhmann dle Marada, 2004: 186).

3. Aktivismus v ČR

V České republice můžeme pozorovat čtyři základní druhy aktivismu, které ve svých knihách identifikoval Ondřej Císař. Veřejným politickým aktivismem označujeme: „organizované, kolektivní a veřejnými strategiemi, tj. například demonstracemi a peticemi, projevované úsilí, jehož cílem je obhajoba politických požadavků jinak než účastí ve volbách. Do této definice spadají aktivity sítí organizací a skupin, které byly v rámci různých výzkumných tradic studovány pod označeními zájmové skupiny, advokační nevládní organizace⁷ a organizace

⁷ „Věnují se veřejné obhajobě (*advocacy*) zájmů, ať už vlastních členů nebo sympatizantů či jiné skupiny obyvatelstva nebo zájmu obecného. Do této kategorie náleží odbory, lobbystické skupiny nebo organizace zaměřené na ochranu životního prostředí, práva různých sociálních skupin, práva zvířat apod.“ (Skovajsa, 2010: 41).

sociálních hnutí⁸, které používají veřejné kolektivní strategie. Jinými slovy řečeno, jedna se o politický komponent občanské společnosti, který veřejně a kolektivně prosazuje určité požadavky“ (Císař – Navrátil – Vráblíková, 2011: 138). Jednotlivé formy aktivismu jsou definovány schopností mobilizace a prosazování požadavků⁹ a podle „postavení aktivistických organizací v systému zprostředkování zájmů“ (Císař – Navrátil – Vráblíková, 2011: 139).

3.1. Starý participační aktivismus

První typ se označuje jakožto starý aktivismus. To je dáno tím, že sem patří některé tradiční organizace jako např. odbory, zemědělské zájmové skupiny či církve. Jejich požadavky jsou většinou socio-ekonomického a materiálního rázu. Mají formalizovanou a hierarchickou organizační strukturu. Jako hlavní metodu k prosazování svých cílů si tyto organizace zvolily vyjednávání; to vychází z jejich úzkého vztahu k některým politickým institucím a jejich elitám (týká se zejména odborů¹⁰). V rámci těchto organizací dochází k široké individuální participaci (Císař – Navrátil – Vráblíková, 2011: 140).

Organizace starého aktivismu se vyznačují také tím, že se snaží neužívat svého mobilizačního potenciálu příliš často a do ulic tak vycházejí spíše sporadicky. Jejich aktivistickým mottem je málo událostí, ale mnoho účastníků. Jedná se o jediný druh aktivismu, který je schopen pravidelně mobilizovat jedince. Z hlediska metod se uchylují ke standartním nenásilným strategiím (petice, demonstrace). Zcela specifická je pro starý aktivismus stávka, jelikož

⁸ Sociální hnutí je: „sítí neformálních interakcí mezi pluralitou individuů, skupin nebo organizací angažovaných v politických nebo kulturních konfliktech na základě sdílené kolektivní identity“ (Znebežánek cit. dle Kolářová, 2009: 22).

⁹ To ovšem neznamená, že určitý typ aktivismu používá výhradně jeden druh protestu, jak se domníval např. Charles Tilly (Císař – Navrátil – Vráblíková, 2011: 145).

¹⁰ To je dáno tím, že výkonná moc byla velmi otevřená k tomu s odbory jednat a to zejména v rámci tripartity. V polovině devadesátých let minulého století bylo toto spojení narušeno, ale jen o pár let později bylo znovu navázáno za sociálně demokratických vlád, a to s nebyvalou intenzitou – odbory se staly vlivnějšími než kdykoliv dříve (Císař, 2008: 61-62).

sem patří odborové svazy. Úplně se přitom vyhýbají organizování happeningů či performancí, které jim pravděpodobně nepřipadají dostatečné důstojné a efektivní k prosazování jejich čistě materialistických cílů. Své požadavky (nejčastější jsou ekonomické a ty vztahující se k veřejné politice) směřují převážně na státní instituce (zejména na centrální úrovni) a na firmy (Císař, 2008: 37-38).

3.2. Nový transakční aktivismus

Než se dostanu k popisu charakteristik tohoto druhu aktivismu, považuji za nutné osvětlit, co je oním transakčním aktivismem myšleno. Jedná se o pojem, který vymysleli Sidney Tarrow and Tsveta Petrova, aby popsali zcela specifickou podobu aktivismu, který se vyvíjí v zemích středovýchodní Evropy po rozpadu tzv. východního bloku. Do té doby byla občanská společnost východoevropské části Evropy popisována takřka výhradně jako slabá, demobilizovaná a dezintegrována. To bylo zdůvodněno „vzrůstající politickou apatií, sociální anomii, radikálním či egoistickým individualismem, amorálním cynismem a nedůvěrou“ (Tarrow – Petrova, 2006: 3). Přesto však občanská společnost nebyla na tomto území zcela mrtvá. Vzestup zaznamenaly tzv. “single-issue organizations“, tedy organizace, které měly ve své agendě pouze jednu oblast či přímo jeden konkrétní problém. Tyto organizace tak nemusely mít přímo celostátní, ale třeba pouze regionální dosah. Přes tyto “single-issue organizations“ se podařilo vytvořit „nové demokratické kanály s politickými elitami, které jim umožnily artikulovat vlastní zájmy, naučit se je prosazovat a navazovat spolupráci s nadnárodní sítí občanských organizací“ (Tarrow – Petrova, 2006: 5).

Tarrow a Petrova učinili zásadní změnu ve vnímání aktivismu tím, že ho přestali brát jakožto pojem, jemuž dává význam pouze jednotlivec či jednotlivé organizace, které patří do občanské společnosti. Uvědomili si totiž, že to je

hledisko, které neříká nic o tom, jaké jsou vztahy mezi skupinami působícími v rámci občanské společnosti, mezi nimi a politickými stranami a veřejnými činiteli. To je podle nich ono podstatné hledisko, podle kterého by se měl aktivismus hodnotit. Podstatný tedy není ani počet členů organizace, počet organizací ani to, kolik lidí dokáže reálně zmobilizovat, ale schopnost spolupráce mezi organizacemi. Dodávají si mezi sebou informace? Komunikují spolu? Dokáží společně vytvořit tlak, který jim získá vliv na rozhodování na místní, národní či dokonce mezinárodní úrovni? Pokud jsou odpovědi na tyto otázky kladné, získáváme definici transakčního aktivismu (Tarrow – Petrova, 2006: 6).

Dalším typem je tedy nový transakční aktivismus, do kterého zahrnujeme rovněž nová sociální hnutí. Ten se vyznačuje tím, že zahrnuje zejména environmentální a lidskoprávní organizace, které řeší otázky typu kvalita života, postavení žen, menšin a dalších skupin, které jsou v systému znevýhodňované. Jedná se tedy o značný posun, vezmeme-li v úvahu, že starý aktivismus se koncentruje výhradně na socio-ekonomická témata. Nový aktivismus se zaměřuje na obranu skupinových identit. V protikladu ke starému aktivismu měl nový fungovat neformálně (volná institucionalizace), participace měla být spíše spontánní. Časem však u nás došlo k tomu, že se organizace začaly formalizovat a profesionalizovat, čímž zcela odvrhly svůj původní ideál. Namísto přímé účasti a členství je dnes nový aktivismus rozložen na malé profesionalizované advokační skupiny. Tyto organizace jsou závislé na externích zdrojích a snaží se co nejvíce spolupracovat s dalšími organizacemi (Císař – Navrátil – Vráblíková, 2011: 141).

Organizace nového aktivismu nemají širokou členskou základnu a nejsou proto schopny organizovat velké protestní akce. Proto je můžeme označit za organizace aktivismu bez participace (Císař, 2008: 29). Organizace tohoto typu jsou proměnlivé a od toho se odvíjí i proměnlivost jejich vztahů k jiným politickým partnerům či otevřenost politického systému vůči jejich požadavkům (Císař, 2008: 33). Kromě tradičních metod k prosazování jejich cílů (petice, demonstrace) se

nový aktivismus uchyluje také k atraktivnějším, kulturnějším strategiím, jako jsou např. performance, výstavy, festivaly, happeningy apod. Z hlediska četnosti protestních událostí je značně před starým či radikálním aktivismem. Jeho požadavky jsou často zaměřeny na státní instituce (na centrální i na nadnárodní úrovni), veřejné mínění, firmy a občas také na instituce jiných států (Císař, 2008: 38).

Jsou to právě ony mediálně a účastnicky zajímavější akce jako např. happeningy, které zažívají u nás, ale i ve světě¹¹, náhlý vzestup a jsou zcela typické pro nový aktivismus. U nás je to reakce na to, že Češi zrovna nepatří mezi tradiční návštěvníky demonstrací či jiných "oficiálnějších" akcí, protože se nedomnívají, že se jedná o účinné nástroje pro změnu politiky. Happeningy jsou účinné alespoň v tom, že na sebe dokáží upozornit média a akce tak získává ohlas díky své atraktivitě. Jejich četnost je udávána mezi dvěma a třemi akcemi týdně, ovšem účastníci zůstávají velmi často stejní. Problémem je však to, že aby akce byla mediálně přitažlivá, musí často organizátoři sahát ke karikatuře či humoru, čímž logicky ztrácí na vážnosti a podle některých i na reálné účinnosti. Happeningy samy o sobě nemohou samozřejmě nic změnit, ale mohou alespoň přitažlivou formou poukázat na určité problémy, které se ve společnosti vyskytují, bez toho, aby akce získala punc nudy. Navíc uspořádat ho může být práce pro jednotlivce či malou skupinu, stačí mít nápad (Hořejš, 2011: 21-22). Několik příkladů: „V Brně například skupina kolem webu Žítbrno.cz mystifikací úspěšně podrývá marketingovou kampaň brněnské radnice a rozesílá za město tiskové zprávy. Na Pražském hradě falešné chilské policistky zatýkají Václava Klause. Demonstranti proti vyšší dani na knihy vytrhávají na Staroměstském náměstí kleštěmi (hovězí) jazyky, jiní pořádají piknik v pražském metru, aby využili a zesměšnili zdražené jízdné. Studentská organizace zase před časem

¹¹ V celosvětovém měřítku souvisí boom happeningů s úpadkem odborů a účinností nátlakových akcí, kterého si všimli např. Pierre Bourdieu či Malcolm Gladwell (Hořejš, 2011: 21).

demonstrativně přestěhovala ministryni školství na ministerstvo průmyslu, kam podle ní patří za svoji nevzdělanostní politiku” (Hořejš, 2011: 22).

Otázkou ovšem zůstává, jak jsou tyto metody reálně účinné. Např. Pierre Bourdieu se domnívá, že humor je taktikou slabých, kteří se k němu uchylují ve chvíli, kdy cítí, že nemohou nic změnit (Bourdieu dle Hořejš, 2011: 22).

3.3. Radikální aktivismus

Předposlední formou aktivismu, kterou můžeme v českém prostoru identifikovat, je aktivismus radikální (myšleno jak levicový, tak pravicový). Tato forma stojí v přímé opozici nejenom proti dvěma již zmíněným aktivistickým typům (kvůli jejich reformistickým požadavkům), ale i vůči politickému systému. Radikální aktivisté nejsou stoupenci současného stavu, nýbrž vyjadřují představy o společnosti budoucí. Je to právě jejich radikálnost, která jim neumožňuje oslovit širokou veřejnost a získat pro svoje cíle masovou podporu. Tento druh aktivismu je navíc často spojován se subkulturami, které dodávají organizacím jak sociální základnu, tak i organizační zdroje a jsou kontrakulturním hnutím.¹² Spolupráce se systémem či starými nebo novými aktivisty je pro radikální aktivisty věcí zcela zapovězenou¹³, čemuž odpovídají i protestní strategie, ke kterým se uchylují. Radikální aktivisté různého ideologického zaměření navíc často bojují mezi sebou navzájem. Kromě toho se však koncentrují spíše na akce, kterými reagují na vnější politické podmínky, např. na policejní či politickou represi nebo na významná výročí, jako je např. 1. máj či výročí vstupu do určitého ozbrojeného konfliktu (zde jako příklad může posloužit válka v Iráku). Časté jsou rovněž protesty proti nadnárodním organizacím ekonomického či politického typu nebo

¹² „Kontrakultura je vymezována jako **kontrastní, opoziční druh kultury, resp. subkultury** vůči oficiálnímu typu kultury majoritní. Pro kontrakulturu je typický politický radikalismus konfrontující obecně přijímané normy a ideje. Radikalismus uchylující se ve své krajní podobě až k násilným metodám boje... Jako motiv pro jejich vznik bývá často označována potřeba protestu, touha po změně a prosazení vlastních (odlišných) hodnot“ (Smolík, 2010: 37).

¹³ Radikální aktivisté navíc zcela odmítají spolupráci s neziskovými organizacemi (jak environmentálními, tak ženskými), na těch jim vadí zejména jejich reformismus a fakt, že jsou institucionalizované (Kolářová, 2009: 58).

proti jejich představitelům. Pokud se tito činitelé navíc angažují v nějakém ozbrojeném konfliktu, je motivace radikálních aktivistů proti těmto státům vystupovat ještě mnohem větší. Proti těmto nadnárodním organizacím a státům vystupují zejména proto, že na nich mohou poukázat, jak je daný systém nevhodný pro společnost (Císař – Navrátil – Vráblíková, 2011: 142-3).

Podle Císaře do radikálního aktivismu levicového typu patří zejména antiglobalizační skupiny a organizace, trockisté, anarchisté, komunisté apod. Do radikálně pravicové proudu se řadí zejména nacionalistické a (neo)nacistické organizace, skinhead¹⁴ apod. (Císař, 2008: 16).

3.4. Občanská sebeorganizace

Poslední druh aktivismu sdílí s radikálním aktivismem několik společných faktorů, i když ne typ aktérů – omezenou mobilizační a advokační kapacitu. Zajímavostí tohoto typu je, že na občanských sebeorganizacích se podílejí pouze jednotlivci, a tedy nikoliv organizace. Jedná se tedy o decentralizovaný aktivistický modus (Císař, 2008: 6-7). Otevřenost politického systému vůči nim je kulminující. Schopnost vytváření sítí a spolupráce je podobná jako u nového transakčního aktivismu (Císař, 2008: 33-34). Jejich požadavky míří nejčastěji na fungování státních institucí, soudního systému, policie, veřejné politiky a životního prostředí. Požadavky jsou proto většinou nemateriálního charakteru. Pro formulování svých požadavků nejčastěji používají petice a nenásilné demonstrace. Přestože je tento typ v českém prostředí zastoupen nejčastěji, do širšího vědomí vešel pouze s epizodickou mobilizací „Děkujeme, odejděte!“ (Císař, 2008: 39).

¹⁴ Zde ovšem zapomněl Ondřej Císař vzít v úvahu, že subkultura skinheadů se dělí, mimo jiné, i na radikálně levicové i pravicové, a to i na území České republiky (Smolík, 2010: 144-146).

4. Kultura protestu v České republice

4.1. Kultura protestu u organizací nového aktivismu

4.1.1. Hledání alternativ jako forma protestu

Ještě než se dostanu k samotným organizacím, které se zabývají hledáním alternativ, považuju za podstatné přiblížit koncepci Václava Bělehradského o tekutém hněvu, protože na ni iniciativy typu ProAlt a Alternativa Zdola navazují či ji alespoň berou v potaz jakožto součást společensko-politické reality v zemi.

Bělohradský tvrdí, že dějiny modernity jsou psány politickými vášněmi, které se projevují tím, že jedna část společnosti (proletariát, mládež, vědci atd.) chce být uznána za reprezentanta společnosti jako celku. Motivací k tomu je spravedlivý hněv na něco, co si ona "vyvolená" část společnosti myslí, že může změnit, např. špatná ekonomická situace, imperialismus, privilegia atd. V dřívějších dobách to byla levice, která s těmito vášněmi dokázala pracovat a přetvářela je do touhy vytvořit nový spravedlivý svět. To už dnes, díky globalizaci, neplatí. Strany, které si nárokují právo na vyřešení společenských problémů, jsou buď populistické, nacionalistické, rasistické či regionální. Tyto strany zažívají svůj boom ve chvíli, kdy strany levice nejsou schopné přetvářet společenské nálady do svého programu a přihlásit se tak k tomu, že oni budou tím nástrojem změny. Podle Bělohradského jsou to právě strany jako Věci veřejné a TOP 09, které tekutý hněv zachycují (Bělohradský, 2009: 1 a 19)¹⁵. Budoucnost vidí ovšem pozitivně: „Ve věku tekutého hněvu je jedinečná historická role demokratické levice v tom, že odolává pokušení lapat tekutý hněv do svých plachet a dělat z něj instantní politický program pro tekutě rozhněvané. Občanské iniciativy, jako je ProAlt či Manifest radikálního liberalismu, a některé proudy uvnitř ČSSD hledající pevnější vazbu na kulturní, sociální a zelené kritiky globalizace mají jasný cíl: dát intelektuální i morální podporu těm aktérům na politické scéně, kteří

¹⁵ Jedná se o novinový článek. Začátek je na první straně, pokračování je na straně 19.

nelapají tekutý hněv do příležitostných politických plachet, ale snaží se dát politickou formu hněvu spravedlivému, po němž se bude jednou jmenovat celé toto století” (Bělohradský, 2009:19).

Bělohradského koncepcí tekutého hněvu vychází z pocitu, že v mnoha ohledech jsme se dostali do situace, kdy jsme se jakožto jedinci stali *částí bez účasti* v rámci systému. Vzniká v nás pocit bezmoci a zoufalství, jelikož si uvědomujeme, jak málo či vůbec se můžeme podílet na řešení palčivých aktuálních problémů, např. ekonomické krize či globálního oteplování. Přestože se Bělohradský domnívá, že utopisté jsou ti, kteří si myslí, že současný systém (ekonomický i politický) může pokračovat bez jakýchkoliv změn, je podle něj nutné si uvědomit, že v současnosti není žádná alternativa. Podle něj jsme ve fázi hledání.¹⁶

„Řekl bych, že to, co se děje nejen v české společnosti, která je velmi okrajová, bych nazval rostoucí pocit bezmoci. A taky rostoucí pocit, že nejsem reprezentován. Demokracie je reprezentativní systém. Moje instance a můj životní názor, a také mé zájmy jsou reprezentovány v systému. Víme, že jsme část nějakého celku, který je v prudkém vývoji. Ale že jsme částí bez účasti v tom celku. Právě to vede k tomu pocitu bezmoci, odporu a vyvolává to to, co já nazývám tekutý hněv. To znamená hněv, který se chce vybit a který se vybíjí v nenávisti k politice, v takové mytizaci vzdálených mocenských center, jakýchsi nových teorií spiknutí – vládnou nám ti v Bruselu.”¹⁷

Slavný slovinský filozof Slavoj Žižek se domnívá, že hlavním problémem současné levicové scény je její neschopnost vytvářet alternativní návrhy k současnému politicko-ekonomickému systému. Navíc se domnívá, že sami příznivci levice si nejsou jisti, jestli jsou schopni alternativy najít a posléze

¹⁶ Otázky Václava Moravce: Václav Bělohradský, 23.10.2011, ČT1/ČT24 (<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/211411030501023/>).

¹⁷ Vzkaz: Vzkaz Václava Bělohradského, 20.11.2011, ČT2 (<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10160488386-vzkaz/211452801410029-vzkaz-vaclava-belohradskeho/titulky/>, 20.4.2012).

prosadit. Žižek jde ještě dál a tvrdí, že 90% levicově smýšlejících jsou 'fukuyamisté'¹⁸ a že dokonce i příznivci radikální levice uvažují často pouze v rámci liberálně-kapitalistického systému a všechny jejich požadavky směřují dovnitř tohoto systému, aniž by vůbec uvažovali o jeho možné výměně. Současná levice podle něj není schopná analyzovat nový kapitalismus a neoliberalismus a (možná právě proto) není schopná mobilizovat lidi.¹⁹ Tím zasazuje Žižek políček současné levici, která se ztotožnila, aniž by si to sama uvědomila, s konceptem TINA, což je koncept Margaret Thatcherové – There is no alternative (Švihlíková, 2011: 6).

Česká levicová scéna si uvědomila, že na Žižekových argumentech je mnoho pravdy²⁰ a tak se rozhodla rozjet řadu projektů, které si dávají za cíl objevit a posléze propagovat právě onu alternativu k současnému systému.

Motivací jim je nejenom krize (kterou označují za systémovou) a následné kroky 'reformní vlády', ale i pocit deziluze z nadějných porevolučních let. Kritika se snáší také na hlavu českých levicových stran, které nejsou schopny předložit nějakou dlouhodobou alternativní koncepci. Jednotlivými prvky u těchto alternativních projektů je víra v to, že změna musí přijít zdola a že jiný svět je možný (Silný, 2011a: 3).

Podstatnou motivací levicově smýšlejících osob pro budování níže zmíněných hnutí byl také onen strach před tekutým hněvem a možnou fašizací společnosti. Levice proto chtěla přetvořit onu frustraci, strach a nejistotu, kterou

¹⁸ Slavoj Žižek tento termín nikdy přesně nedefinoval, ale považují pouze za logické, když "fukuyamistu" definuji jako člověka, který souhlasí (vědomě či nikoliv) s konceptem Francise Fukuyamy o konci dějin a posledním člověku. V daném kontextu zejména s tím, že: „Stále se nacházíme na konci dějin, protože existuje pouze jediný systém, který bude nadále ovládat světovou politiku, a tím je západní liberálně-demokratický systém“ (Fukuyama, 2002: 9). Takový člověk tedy nepovažuje za nutné hledat alternativy, jelikož to v podstatě nemá smysl. Budoucnost je (alespoň z hlediska formy společenského řádu) již daná.

¹⁹ Greek Left Review: Slavoj Zizek: "Neoliberalism is in Crisis"

(<http://greekleftreview.wordpress.com/2011/03/28/slavoj-zizek-neoliberalism-is-in-crisis/>, 20.4.2012.

²⁰ Slavoj Žižek je v posledních několika letech značnou inspirací pro levicově smýšlející a zejména pro neomarxisty (Mareš, 2011: 65)

krize přinesla, do silného protestního hnutí, které by ji odvedlo kreativním směrem (Rychetský, 2012: 24).

Projektem, který se pokouší zastřešit všechny organizace, snažící se nacházet alternativy, se stala Pražská škola alternativ. Součástí Pražské školy alternativ jsou hnutí či organizace jako ProAlt, Alternativa Zdola, Centrum globálních studií při Akademii věd a filozofické fakultě University Karlovy, Masarykova dělnická akademie, Eurosolar, Socialistický kruh a Ekumenická akademie Praha (Silný, 2011a: 3-4).

Zajímavým faktem je, že tento projekt, jehož kompletnímu rozsahu se budu věnovat níže, není financován z českého prostředí, ale finanční záštitu nad ním převzala Nadace Rosy Luxemburgové (Rosa Luxemburg Stiftung)²¹. Jedná se o jednu z největších politicko-vzdělávacích nadací v Německu, podporující hledání alternativ, kritické myšlení a sociální výzkumy. Nadace sama sebe vidí jakožto levicový think-tank sloužící k propagaci demokratického socialismu. Její počátky sahají až do roku 1990. Největší změnou pro tuto nadaci bylo, když v roce 1996 spojila svoje síly se Stranou demokratického socialismu (PDS), která je v dnešní době součástí strany Die Linke.²²

Pražská škola alternativ byla založena na počátku roku 2011. Poprvé o sobě dala vědět v článku pro Deník referendum: „Důležité je hodně vědět. Znáť myšlenky a zkušenosti těch, kdo na různých místech usilují o vytvoření lidštějšího světa. Důležité je také odhalovat lži a omyly těch, kdo hlásají jedinou pravdu. To je něco, co se v našem vzdělávání i ve veřejné debatě a v médiích děje zatím velmi nedostatečně. Přitom existuje už i u nás celá řada sítí, sdružení a skupin, které se tématem alternativ k neoliberalnímu kapitalismu zabývají. Děje se tak ale často izolovaně a teprve v posledních měsících dochází k intenzivnějšímu

²¹ Ekumenická Akademie: Pražská škola alternativ(<http://www.ekumakad.cz/cz/projekty/prazska-skola-alternativ>, 20.4.2012).

²² Rosa Luxemburg Foundation: Foundation (<http://www.rosalux.de/english/foundation.html>, 20.4.2012).

propojování. Stále je ale málo příležitostí pro zájemce ze širší veřejnosti, aby se soustavněji s alternativními koncepty setkávali. Z této potřeby vznikl projekt Pražská škola alternativ“ (Silný, 2011b).

Hlavní faktickou náplní Pražské školy alternativ je pořádání seminářů, přednášek a workshopů, které se dotýkají aktuálních společenských témat v oblasti politiky, ekologie, kultury a ekonomiky. Přednášky nejsou vedeny pouze členy výše zmíněných organizací, hnutí a institucí, ale také členy např. Socialistické solidarity (přesněji Jan Májíček – přednáška o kultuře protestu), ČMKOS, České pirátské strany, redaktorem Nového prostoru, redaktorem Haló novin atd. Témata, kterým se Pražská škola alternativ věnovala, byly např. Postkapitalistické alternativy – ekonomická demokracie, Úvod do lokální ekonomiky, Po kapitalismu – tržní a netržní socialismus, Potravinová soběstačnost, Všeobecný základní příjem – právo na lenost či přežití?, Fair Trade, Progresivní thing-tanky v časech krize atd.²³

Jak můžeme vidět, témata, jež se v rámci Pražské školy alternativ otevírají, jsou na hony vzdálená “tradičním“ levicovým tématům jako třeba – Karl Marx, třídní společnost, globalizace, neoliberalismus atd. Přednášecí z těchto témat samozřejmě vycházejí, ale nesoustřeďují se tolik na kritiku stávajících pořádků a na analýzu levicových myslitelů, ale jdou ve svých tématech často rovnou k jádru věci – změně.

Nyní bych se rád věnoval dvěma členským organizacím, které působí v rámci Pražské školy alternativ, a to ProAltu a Alternativě Zdola. Důvod, proč jsem si vybral právě tyto dvě občanské iniciativy, je ten, že se jedná o organizace, jež se zaměřují na hledání alternativ k stávajícímu systému a navíc jsou známé svým negativním postojem ke krokům ‘reformní’ vlády.

²³ Ekumenická Akademie: Pražská škola alternativ(<http://www.ekumakad.cz/cz/projekty/prazska-skola-alternativ>, 20.4.2012).

5.1.1.1. ProAlt

ProAlt, celým názvem Iniciativa pro kritiku reforem a na podporu alternativ, vznikl 10. srpna 2010 prohlášením „Společnost se nedá škrtnout“. Prohlášení bylo reakcí na plánované změny Nečasovy vlády v oblasti zdravotnictví, školství, penzijního systému, sociálních službách, ekologické politice atd. „Mluví o „vládě rozpočtové odpovědnosti“. Nastolují však vládu neodpovědnosti vůči společnosti i přírodě. Je proto třeba, abychom se ke své odpovědnosti přihlásili my, občané a občanky. Chceme jasně vyjádřit nesouhlas, přispět k zastavení vládních návrhů, povzbudit aktivitu veřejnosti a zahájit diskusi o alternativách. Chceme ukázat, že společnost se z ekonomických rovnic a politických strategií škrtnout nedá“.²⁴

Ve svém prohlášení dále Nečasově vládě vytýká, že vláda změny prosazuje, aniž by je prodebatovala v rámci veřejnosti (jak odborné, tak laické). ProAlt také razantně vystoupil proti strašení řeckým scénářem, jež podle něj mělo vést k vytvoření alibi vlády pro hlubokou privatizaci státního majetku a služeb. Vina za krizi je dávána nekontrolovanému neoliberalismu, který chce vláda kontrolovat ještě méně. Vládě je nadále vyčítáno, že se snaží převádět dluh z centrální (státní) úrovně na domácnosti. Sečteno a potřeno se ProAlt domnívá, že vláda by realizací svých plánů negativně ovlivnila sociálně-ekonomickou situaci v České republice a je podle ní pouze jeden způsob, jak se proti tomu postavit – protest.²⁵

„Protesty mají smysl a mohou hodně změnit. K pádu britské premiérky Margaret Thatcherové, vzoru neoliberálů po celém světě, podstatně přispěly demonstrace proti dani z hlavy...Generální stávky dokázaly otrást řadou režimů. Budeme-li aktivní, můžeme vládní plány odvrátit ... Je čas přispět aktivně k protestům a bojům, které se celosvětově vedou o zvýšení sociální spravedlnosti a

²⁴ ProAlt: Společnost se nedá škrtnout(<http://www.proalt.cz/?p=1034>, 20.4.2012).

²⁵ ProAlt: Společnost se nedá škrtnout (<http://www.proalt.cz/?p=1034>, 20.4.2012).

za záchranu planety. Zakládáme tuto iniciativu, abychom sdružovali občany, podporovali a případně propojovali iniciativy, které se snaží působit naznačeným směrem. Chceme zahrnout široké spektrum nesouhlasících. Chceme být prostorem pro sebevyjádření občanů, aniž by se museli připojit k některé z politických stran. Na těch budeme nezávislí. Budeme vytvářet a zveřejňovat odborné analýzy, vstupovat do veřejné diskuse, pořádat a podporovat demonstrace a jiné formy veřejného protestu ... Je třeba prosazovat alternativy založené na demokratické účasti všech, na sociální spravedlnosti a na ekologické ohleduplnosti. Cesta k nim vede přes porážku stávajících návrhů vlády. Klíčová bude mobilizace veřejnosti. Je v našem společném zájmu vyjádřit se co nejhlasitěji: protestovat a formulovat alternativy.“²⁶

Vnitřní kruh iniciativy byl vytvořen tak, že Tereza Stöckelová, Ondřej Slačálek a Tomáš Samek sepsali výzvu k úvodnímu shromáždění, kterou rozeslali po sociálních sítích a emailech svým známým a aktivistickým kamarádům. Z účastníků první schůzky bylo vytvořeno jádro ProAlt. Na první schůzi se “zakládající“ členové dohodli, že iniciativa nebude pouze defenzivní, tj. že nebude čistě protestním hnutím či think-tankem. ProAlt se od samého začátku rozhodl, že se bude snažit o co největší sociální různorodost a že bude spolupracovat jak s nevládními organizacemi, tak s odbory, bude budovat odborné zázemí a rovněž také plánovat veřejné akce. Jako hlavní sjednocující prvky pro členy Proaltu byly označeny sociální a ekologické hodnoty (Pospíšil, 2010a).

ProAlt měl oproti jiným alternativním uskupením značnou výhodu, kterou byla jeho podpora lidmi, o jejichž intelektuálním kreditu nebylo sporu (filozof Václav Bělohradský, sociologové Jiří Musil, Jan Keller a Martin Potůček, religionista Ivan Odilo Štampach, spisovatelka Eva Kantůrková, herečka Táňa

²⁶ tamtéž

Fischerová či výtvarník Jiří David); nemohl proto být označen za extremistickou, radikální či populistickou organizaci. Vzhledem k tomu, jaké metody si ProAlt vytkl pro prosazování svých cílů (odborné analýzy, veřejné diskuse, demonstrace a jiné formy veřejného protestu), byl schopen na sebe nabalit roztržštěnou, zato však početnou skupinu občanů, kteří nebyli spokojeni s podobou vládních reforem. Iniciativa díky podpoře výše jmenovaných rovněž získala intelektuální kapacity k tomu, aby dokázala koordinovat protesty proti vládním krokům. Sympatické navíc bylo, že se jednalo o iniciativu zcela občanskou a nikoliv partajní (Jelínek, 2010).

Přestože je ProAlt většinou označován za levicovou organizaci, bylo by mylné se domnívat, že je složen pouze ze zastánců levicového proudu. „V iniciativě ProAlt se setkali lidé různých názorů, levice všech možných odstínů, ale i lidé, kteří se k levici nehlásí, např. z prostředí ekologických či lidskoprávních nevládek či zklamaní voliči zelených. Pod ustavujícím prohlášením ProAltu nalezneme podpisy liberálů, křesťanů, sociálních demokratů i anarchistů a trockistů. V iniciativě se setkali někteří aktivisté Ne základnám s některými aktivisty Člověka v tísní a také ti, kteří se dosud politicky nijak nevymezovali“ (Slačálek, 2011: 6).

Z hlediska spolupráce s politickými stranami ProAlt přiznává, že je v kontaktu se stranami, jako jsou Strana zelených, KDU-ČSL, ČSSD, KSČM a s Českou pirátskou stranou. Požadavek ProAltů vůči těmto politickým stranám je primárně zrušení reforem, které podniká současná vláda, hned po dalších volbách (Rychetský, 2011: 24).

Vnitřní organizace

V rámci iniciativy funguje sedm pracovních skupin:

- Organizační – tato skupina tvoří v podstatě jádro celé iniciativy. Jedná se o již zmíněné jedince, kteří se na činnosti iniciativy podílejí již od samého počátku – tiskoví mluvčí a jejich (jak je napsáno na samotném webu ProAltu) obdivovatelé a lidé, kteří se rozhodli zapojit do mediálně či pouliční protestní skupiny. Tato skupina řeší aktuální problémy, zpracovává podněty z venku i zevnitř a dohlíží na vnitřní fungování iniciativy. Přípravuje plenární schůze a rovněž doladuje veřejné akce. Rozvádí činnosti ostatních skupin nebo je, v případě jejich neaktivity, zastupuje. Vzhledem k tomu, jak široké má tato skupina pole působnosti, je jasné, že se jedná o skupinu nejzásadnější, jejíž členové jsou patrně zkušené aktivisté;
- Pracovně-právní a sociální – má za úkol analyzovat navrhované změny u zákoníku práce a jiných zákonů, týkajících se sociální či rodinné politiky;
- Makroekonomická – se zaměřuje zejména na důchodovou reformu a ekonomické aspekty ostatních reforem, zejména zdravotnictví a školství. Dále se zabývá efektivní správou státu, bojem proti korupci a neefektivnímu vynakládání veřejných prostředků. Je to právě tato skupina, jež má za úkol přicházet s alternativami a potvrzovat, že ProAlt není zdaleka jenom protestní organizací;
- Ekologická – skupina se koncentruje zejména na šíření ekologických témat a na kritiku vlády v této oblasti. Základními tématy jsou energetika a doprava. ProAlt navíc deklaruje, že tato skupina má za úkol také aktivní spolupráci s ostatními zelenými organizacemi;
- Zdravotnická;
- Výzkum, vysoké školy a kultura – má za úkol obhajobu univerzit jakožto veřejného prostoru, jejich akademických svobod a samosprávy. Skupina se navíc věnuje analýze (a případným protestům) proti legislativním návrhům, pocházejícím z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (a případným protestům);

- Zahraniční politika.²⁷

Smyslem těchto skupin je snaha o propojení osobních, profesních a politických životů dobrovolníků, což má oslabit logiku reprezentace (kde je přímá účast na politickém životě omezena na volby) a vést občany k větší aktivitě. ProAlt tak deklaruje, že nechce být odtržen od společnosti, naopak se tím snaží veřejnost či veřejné mínění vytvářet (Spencerová, 2010: 4).

Po zhruba roce činnosti ProAltu však jeden z tiskových mluvčích přiznává, že pracovní skupiny nespĺnily očekávání, která do nich byla na počátku vložena. Jejich reálná činnost se totiž omezuje na tvorbu podkladů, které jsou posléze využity jen v konkrétních oficiálních materiálech ProAltu. Skupiny také organizují happeningy, které se dotýkají jejich specializace (Rychetský, 2011: 24). Přesto však zůstávají pracovní skupiny jistým symbolem intelektuálnosti a profesionality iniciativy.

Prvními tiskovými mluvčími byli Jana Glivická, Ivan Odilo Štampach a Tereza Stöckelová; poslední jmenována jí zůstala dodnes. ProAlt má rovněž řadu regionálních kontaktů/zástupců a kromě centrální facebookové stránky funguje i řada regionálních, např. Plzeň, Brno, Ostrava atd.²⁸

Iniciativa již od samého začátku trvala na tom, že bude finančně zcela nezávislá na politických stranách. Prostředky získává pomocí členských příspěvků či dobrovolných darů, které jsou zasílány na transparentní účet (Pospíšil, 2010a).

²⁷ ProAlt: Pracovní skupiny ProAltu (<http://www.proalt.cz/?p=799>, 20.4.2012).

²⁸ ProAlt: Kontakty na ProAlt (<http://www.proalt.cz/?p=826>, 20.4.2012).

Vlastní činnost

Ještě ten den (10.8.2010), kdy iniciativa ProAlt vznikla, se účastnila protestů proti vládě před Poslaneckou sněmovnou. Sněmovna v tu chvíli řešila, zda vysloví vládě důvěru a venku spolu protestovala hned tři občanská sdružení – Ne základnám, Fórum 50%²⁹ a poprvé právě ProAlt.³⁰

Dalším počinem iniciativy byly dvě demonstrace, jež byly připraveny se Studenty proti rasismu³¹, a to proti premiérovi jmenování jeho poradce pro lidská práva a zahraničí, kterým se stal Roman Joch. Na osobě Romana Jocha jim vadily některé jeho výroky.³² Jeden za všechny – po protestech proti MMF a SB z roku 2000 prohlásil, že: „Ekologicky uvědomělá a anarchistická mládež, jež řádila a rabovala, má plná ústa tolerance a svobody. Ve skutečnosti je však velice netolerantní a nerespektuje svobodu ostatních. Místo výzev k rozchodu měla ona pošahaná mládež uslyšet jiný zvuk. Zvuk nabíjení policejních pušek.”³³

Přestože prvního protestu se účastnila „osvědčená aktivistická rodinka a nikdo víc” (Stöckelová cit. dle Spencerová, 2010: 4), druhý zaznamenal jak větší účast, tak mediální pozornost. To však bylo způsobeno zejména tím, že se protestu účastnil také ministr financí Miroslav Kalousek a předseda Strany zelených Ondřej Liška. Kromě ProAltu a Studentů proti rasismu (jakožto

²⁹ Fórum 50% si klade za úkol odstranit genderovou nevyváženost, jenž je patrná v nedostatečném zastoupení žen ve všech úrovních politického života. Fórum 50%: Víze, cíle, principy (<http://padesatprocent.cz/cz/o-nas/vizecile-principy>, 20.4.2012).

³⁰ IDnes: Iniciativy před Sněmovnou protestovaly proti raketám i vládě mužů (http://zpravy.idnes.cz/iniciativy-pred-snemovnou-protestovaly-proti-raketam-i-vlade-muzu-1pu-/domaci.aspx?c=A100810_122300_domaci_taj, 20.4.2012).

³¹ Tento projekt vznikl jako snaha o neanarchistickou protirasistickou organizaci, byl iniciovaný studenty a Socialistickou Solidaritou (Mareš, 2011: 50).

³² ProAlt: Média a protest proti Romanu Jochovi (<http://www.proalt.cz/?p=850>, 20.4.2012).

³³ Český rozhlas 1 – Radiožurnál: Roman Joch, ředitel Občanského institutu (http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/dvacetminut/_zprava/772450,20.4.2012).

organizátorů) bylo umožněno promluvit i předsedkyni České ženské lobby a zástupcům z Freedom not Fear³⁴ či Gay a lesbické ligy (Pospíšil, 2010b).

Spolu s dalšími desítkami organizací se ProAlt účastnil Evropského dne akcí proti finančním škrtnům, který na celoevropské úrovni pořádala Evropská odborová konfederace (European Trade Union Confederation) spolu s Evropským sociálním fórem (European Social Forum). Akce probíhaly paralelně v evropských hlavních městech, např. v Berlíně, Athénách, Bratislavě a Bruselu. V Praze bylo zastřešujícím organizátorem akce České sociální fórum, které pořádalo dva bloky seminářů a happening s názvem "Euro-manifestace proti utahování opasků". Ze strany občanských iniciativ byl o akci velký zájem, což dokazuje značně rozsáhlý seznam organizací, jež se na celé akci podílely. Kromě ProAlt tu byli zástupci i z Ne základnám (přesněji Jan Májíček), Masarykovy dělnické akademie, Socialistického kruhu (SOK), Mladých sociálních demokratů, Českého helsinského výboru, Alternativy Zdola, Nové antikapitalistické levice³⁵, Freedom not Fear (přesněji Ondřej Slačálek) atd.³⁶ Přestože se akce účastnila řada "významných" iniciativ, neměla žádný mediální ohlas.

Další ukázkou snahy o spolupráci s dalšími subjekty byla společná konference s tvůrci Manifestu radikálního liberalismu³⁷ Janem Šternem a Jiřím Pehe, které se zúčastnili i filozofové Václav Bělohradský a Michael Houser, ředitel Masarykovy demokratické akademie Jan Černý a místopředseda ČSSD

³⁴ Tato anarchistická organizace vznikla jako reakce na omezování svobody a nárůstu represe. Účastnila se DIY (Do it Yourself) festivalu a Týdne nepřizpůsobivosti (Bastl, 2011:115-116).

³⁵ Jedná se o projekt trockistické scény, který má ambici stát se stranou (Mareš, 2011: 50-51).

³⁶ Social Watch: České sociální fórum: Euro-manifestace proti utahování opasku (<http://www.socialwatch.cz/?p=59>, 20.4.2012).

³⁷ Manifest má s ProAltem společného zejména onu kritickou rétoriku, tedy nespokojenost se současným stavem systému, který zcela pomíjí vše, co se nedá převést do logiky trhu. Pehe a Štern se nesnaží vytvářet alternativy, ale spíše podávají určité návrhy, které zabránit tomu, aby neoliberální systém pohltil liberální hodnoty, která oba iniciátoři vyznávají. Kromě kritiky liberalismu je v něm obsažena rovněž kritika sociálně demokratických přístupů, které podle autorů zcela selhávají v boji proti negativním prvkům systému. Manifest je mířen čistě z intelektuálních pozic a jeho dopad byl tudíž značně omezený. Na serverech typu Deník referendum a Britské listy však vzbudil značnou pozornost a rozvířil debatu o možnostech levice v boji proti neoliberalismu. Více než celospolečenským apelem se tak stal Manifest spíše rýpnutím do řad levicové inteligence. Viz Pehe – Štern, 2010.

Lubomír Zaorálek. Manifest radikálního liberalismu na ProAlt do určité míry navazuje, je jen o měsíc mladší než „Společnost se nedá škrtnout“.³⁸

Spolupráci se ProAlt nebál navázat ani s odbory (zejména s Českomoravskou konfederací odborových svazů- ČMKOS), se kterými si rozumí zejména v boji proti vládním krokům a v dalších bodech. „Hnutí ProAlt se staví na obranu vymožeností sociálního státu, neboť se domnívá, že chystané vládní reformy ho ohrožují. Sociální stát pojímá jako základní garanci svobodného a důstojného života běžných občanů. V tomto ohledu mají blízko k aktivitě odborů, s nimiž společně organizují protestní akce“ (Štern, 2011: 37).

Jeden z tiskových mluvčích ProAlt ke spolupráci s odbory dodává: „Naše spolupráce s odbory na ulici, při demonstracích, je jen částí naší součinnosti. Nepatříme k těm, kteří by jakkoliv zpochybňovali roli odborů, naopak bychom od nich v mnohém očekávali větší radikalitu... Také samozřejmě platí, že máme tradiční výhrady vůči odborům, vadí nám například jejich ignorace ekologických otázek nebo nedostatečná starost o cizince pracující v Česku“ (Čížinský cit. dle Rychetský, 2011: 24).

Asi největším počinem ProAltu byl Měsíc neústupnosti, který probíhal od 19.9. do 22.10. 2011. Součástí akce byl permanentní infostánek na Náměstí republiky v Praze, kde bylo možno získat materiály, podepisovat petice za referendum o vládních reformách a za zákon o obecném referendu, účastnit se diskuzí či kulturních akcí. Debaty se vedly např. na téma řeckých protestů, role progresivních think-tanků v časech krize, ekonomických dopadů krize atd. V rámci Měsíce neústupnosti se ProAlt přidal k shromáždění hnutí Skutečná demokracie teď a uspořádal vlastní happening proti krokům ministra školství Dobeše.³⁹ Na závěr protestního měsíce se uskutečnila demonstrace, která

³⁸ Deník Referendum: Odpůrci vládních záměrů dnes budou diskutovat o alternativách (<http://www.denikreferendum.cz/clanek/7038-odpurci-vladnich-zameru-dnes-budou-diskutovat-o-alternativach>, 20.4.2012).

³⁹ ProAlt: Permanentní infostan (http://www.proalt.cz/?page_id=2320, 20.4.2012).

získala širokou podporu od občanských iniciativ a sdružení i odborů (ČMKOS).⁴⁰ Demontrace se účastnilo cca. 4000 lidí a kromě představitelů ProAltu na ní vystoupili jak zástupci občanských iniciativ (Václav Krása z Národní rady osob se zdravotním postižením ČR, Akčního spolku nezaměstnaných, Ilona Švihlíková za Alternativu zdola a ze Spojenectví práce a solidarity, představitel Ligy starostů Jan Neoral, Ne základnám, Nesehnutí, předseda ČMKOS Jaroslav Zavadil) tak předsedové politických stran (KSČM, ČSSD, Strany zelených, České pirátské strany).⁴¹

Již výše jsem zmínil vliv slovinského filosofa Slavoj Žižeka na českou levicu. Není proto divu, že hlavním (prvním) řečníkem na demonstraci ProAltu 17.11.2011 byl právě on. Ten na příkladu dění v např. v Egyptě a na Wall Streetu (myšleno hnutí Occupy) poukázal na to, že přestože socialismus selhal, boj pokračuje dál. Na závěr svého projevu řekl, že protestující „nejsou snílci, ale probuzení“.⁴²

Zatím poslední aktivitou ProAltu, kterou připravil spolu s desítkami odborových sdružení (v první řadě s ČMKOS) a nezávislých iniciativ a sdružení, byl protestní týden proti současné vládě, který vyvrcholit 21.4.2012 velkou demonstrací na Václavském náměstí. Smyslem akce byla snaha o ukončení asociálních reforem, odstoupení vláda a následné předčasné volby. Seskupení, která se rozhodla akci podpořit, se počítala na desítky, mimo jiné Alternativa

⁴⁰ Je to právě tato akce, která znamenala zásadní změnu ve vztahu mezi odbory a ProAltem a dalšími iniciativami. Na společném jednání se ČMKOS dohodla se 13 zástupci občanských sdružení (ProAlt, Národní rada zdravotně postižených, Sdružení na ochranu nájemníků, Národní rada seniorů, Veřejnost proti korupci, Česká ženská lobby či Ne základnám) na pravidelné a dlouhodobé koordinaci protivládních kroků. Podle zástupce ProAltu Jana Májíčka je to něco, co nemá v českém prostředí obdoby. Týden: Šéfborár: Dohodli jsme se, že politiky otravovat budeme (http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/sefodborar-dohodli-jsme-ze-politiky-otravovat-budeme_213143.html, 20.4.2012).

⁴¹ Žižek cit. dle ProAlt: Demontrace občanských iniciativ a odborů byla úspěšná (<http://www.proalt.cz/?p=2541>, 20.4.2012).

⁴² ProAlt: 17.11.2011 – Slavoj Žižek na Václavském náměstí (<http://www.proalt.cz/?p=2746>, 20.4.2012).

Zdola a iniciativa Za svobodné vysoké školy.⁴³ Na demonstraci nakonec přišlo mezi 100 až 120 tisíci občanů. Jednalo se pravděpodobně o největší demonstraci v polistopadových dějinách.⁴⁴

Kromě některých již zmíněných demonstrací a debat používá ProAlt k prosazování svých zájmů petice (zejména za referendum o některých zásadních krocích vlády)⁴⁵ a happeningy poněkud humorného rázu. Jako příklad bych uvedl skoro až divadelní scénku, ve které česká vláda, která je již zcela znechucena nechápanou společností, jenž neschvaluje její reformní kroky, se rozhodne podat demisi. Aktivisté ProAlt se poté, co si nasadili tváře ministrů, vydali na Pražský hrad, kde každý "ministr" pronesl projev, ve kterém haněl občany. Demise však nebyla prezidentem přijata, a to i přes fakt, že po celou dobu happeningu bylo připraveno velké chilské pero.⁴⁶

Přestože se odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra nedomnívá, že by se ProAlt mohl stát významnějším seskupením, které by bylo schopné sjednotit levicová seskupení či získat širokou společenskou podporu⁴⁷, je podle mě zcela nesporné, že tato iniciativa má značný vliv na současné aktivistické dění. Už jenom samotný seznam významných osobností či organizací, se kterými je ProAlt v interakci, je velmi široký. I fakt, že ProAlt má silné vazby na odbory a zejména ČMKOS, z něj činí podstatného hráče v rámci občanské společnosti. ProAlt navíc používá mnoho metod k dosahování svých cílů a v žádné z nich se nezdá být neúspěšný. Demonstrace sice nepatří mezi nejnavštěvovanější, ale to organizace patřící k novému aktivismu nemají takřka nikdy. Ovšem to, že ProAlt

⁴³ Stop Vládě: Před námi je týden protestů (<http://www.stopvlade.cz/aktuality/24-pred-nami-je-tyden-protestu>, 20.4.2012).

⁴⁴ Aktualne.cz: Nečas vyrovnal Klause. Tolik lidí ho přišlo svrhnout (<http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/praha/clanek.phtml?id=741765>, 22.4.2012).

⁴⁵ Tuto petici podepsalo 25 tisíc občanů. ProAlt: Předseda Senátu Štech převzal petici za vyhlášení referenda o vládních reformách (<http://www.proalt.cz/?p=2861>, 20.4.2012).

⁴⁶ Eurozprávy: Vláda podala demisi! Použila "chilské" pero (<http://domaci.eurozpravy.cz/spolecnost/26259-reportaz-vlada-podala-hromadnou-demisi/>, 20.4.2012).

⁴⁷ Ministerstvo vnitra: Extremismus. Souhrnná situační zpráva 4. čtvrtletí roku 2011: 4.

za tak krátkou dobu své existence dokázal navázat spojení s tolika sdruženími či iniciativami a uspořádat tolik protestních akcí, je úspěch v českém prostředí nevídaný.

„Právě ProAlt má pak podle mého největší šanci stát se širokospektrálním vztažným bodem, se kterým se budou lidé moci identifikovat a „pod jeho vlajkou“ vyrazit proti vládě. Samozřejmě to nebude jediná protivládní platforma, ale má šanci být platformou nejdynamičtější a s bohatým rejstříkem perspektiv, ve které se může vyvinout. Už proto, že může spolupracovat jak s odbory, tak s politickými stranami a přitom nebude ani jedním ani druhým“ (Májíček cit. dle Mikovec: 2010).

4.1.1.2. Alternativa Zdola

„Nespokojenost se stavem politiky roste. Iniciativy ProAlt, Alternativa Zdola, Manifest radikálního liberalismu nebo Inventura demokracie podchycují lidi, kterým při chatrné úrovni politiky a vyprazdňování veřejné debaty nestačí dorazit pouze jednou za čtyři roky k volebním urnám, navolit si poslance a dál jen tiše zírat. Občanským prostředím nadto zní volání po nahrazení stávajícího společenského a ekonomického řádu. Mnohé důvody "pro" přitom nevyvracejí hlavní důvod "proti": nelze z dnešního světa vystoupit a stvořit jiný. Žijeme na této planetě a musí nám být jasné, že společnost se vyvíjí krok za krokem. A na stůl zatím životaschopná alternativa položena nebyla. Latinskoamerické pokusy o autonomní socioekonomické komunity jí nejsou“ (Jelínek, 2011: 78).

S uvedeným výrokem by mnoho členů Alternativy Zdola (dále jen AZ) nesouhlasilo. Hlavní rozdíl mezi AZ a ProAltem je podle mého názoru v tom, že ProAlt (který v současnosti bojuje zejména proti chystaným či již zavedeným reformám) je určitým způsobem v interakci se systémem a chce alternativu

celospolečenskou, AZ se daleko více zaměřuje na komunitní samosprávu. AZ se nedomnívá, že ze současného světa nelze vystoupit a začít budovat jiný – podle ní je to nutné. Je podle ní zásadní, aby lidé byli co nejvíce nezávislí jak na systému, tak na jeho hlavním představiteli - státu. Co ho s ProAltem (kromě negativního postoje k současné vládě a jejím krokům) spojuje je snaha o to, stát se oním nástrojem změny – organizací sdružující do sebe značné množství iniciativ a aktivit, viz Manifest níže.

„V České republice existuje velké množství organizací a hnutí, které se zabývají teoretickým i praktickým rozvojem alternativního systému zdola. Úsilí o změnu je však často dílčí a roztříštěné, a proto se domníváme, že je na čase tyto různé aktivity propojovat, spojovat síly a spolupracovat na solidární a všestranně prospěšné bázi. Jedním z našich cílů je proto vytvoření propojené sítě organizací různého typu. Mohou to být družstva, ekologická, genderová či duchovní hnutí a další iniciativy a místní organizace politických stran, jedno však budou mít společné - hledají alternativy k současnému neudržitelnému systému a spoléhají přitom na aktivity zdola“.⁴⁸

Mezi hodnoty, které AZ vyznává, patří např. svoboda ve výběru životních cest (možnost vybrat si i nekonzumní způsob života), přímá demokracie, spolupráce a solidarita, které považuje za zásadní pro rozvoj lokální samosprávy a komunitního života, udržitelnost jak ekonomických, tak i neekonomických aktivit – ochrana životního prostředí atd. „Institucionální základ pro společnost, která by mohla naplňovat takové cíle, vidíme v samosprávné síti občanských komunit, spolupracujících nejen na úrovni ekonomické, ale i politické a kulturní. Neznamená to však, že chceme předkládat nějaký jediný správný vzor k následování - naopak v různorodosti a pestrosti vidíme sílu naší sítě. Jde nám především o to, aby stávající organizace či hnutí vystupovaly z izolace a navazovaly spolupráci jak mezi sebou, tak především s obcemi a nabízely jim

⁴⁸ Alternativa Zdola: Manifest (<http://alternativazdola.cz/liferay/manifest>, 20.4.2012).

odborné a organizační zázemí pro potřebné změny. Pokud takováto spolupráce odstraní duplicitu, shromáždí potřebnou odbornou kapacitu, propojí ty, kdo umí, i ty, kdo potřebují pomoc, dosáhne synergického efektu a může významně urychlit rozvoj „zdola“ a vrátit občanům zájem o věci obce a větší podíl na politickém rozhodování.⁴⁹

V části věnované ProAltu jsem AZ několikrát zmínil buď jako spolupřadatele veřejných akcí či jako jejich participanta. Kromě těchto akcí se však AZ do veřejného podvědomí na celostátní úrovni nedostal. Je to dáno zejména tím, že jeho projekty a metody jejich prosazování se koncentrují na lokální úroveň.

Mezi projekty AZ například patří snaha o zavedení participačního rozpočtu, což je názorná ukázka přímé demokracie v praxi. Funguje tak, že o tom, jak se naloží s určitou částí rozpočtu (města, kraje či jiné územně správní jednotky) nerozhodují politické elity, nýbrž občané sami během několika každoročních shromáždění. Občané tak mohou na základě svého uvážení definovat lokální potřeby, rozvíjet spolu s odborníky projekty, ve spolupráci s místní vládou je realizovat a provést následnou kontrolu. Jako první začalo participativní rozpočet používat (dnes již pro některé aktivisty skoro legendární) brazilské město Porto Alegre, kde se touto metodou rozhoduje až o 20% celkového rozpočtu. V současnosti se tato metoda používá na více než 1200 místech po celém světě (mimo jiné v Bratislavě). Jedním z projektů AZ je tak zavedení participativního rozpočtu do České republiky.⁵⁰

Dalším projektem AZ je portál www.odkomunity.cz, který je zaměřen na budování komunitní spolupráce. Jedná se o projekt, který se snaží spojovat mezi sebou občany, kteří buď mají nějakou účelnou věc (jako třeba sekačku, vrtačku

⁴⁹ Alternativa Zdola: Manifest (<http://alternativazdola.cz/liferay/manifest>, 20.4.2012).

⁵⁰ Alternativa Zdola: Participativní rozpočet (<http://alternativazdola.cz/liferay/participativni-rozpocet>, 20.4.2012).

atd.) nebo ji potřebují. Tento projekt je však zatím pouze v zárodku, takže je těžko určit, s jakým úspěchem se ono půjčování (účastenství) setká.⁵¹

Kromě výše zmíněných projektů prosazuje AZ družstevnictví, zaměstnaneckou participaci, sociální bydlení, lokální ekonomiku, zemědělskou, potravinovou a energetickou soběstačnost a městské zahradničení. Pro pomoc v oblasti práva (jak založit občanské sdružení, stranu, hnutí či odbory, podat trestní oznámení, podat stížnost na činnost policie atd.) provozuje portál www.pravnisebeobrana.cz.⁵²

V rámci lokální ekonomiky se AZ nesnaží vymýšlet žádné “nové” postupy, ale koncentruje se na metody již v určitých částech světa vyzkoušené – nepeněžní výměnné systémy, Fairtrade, lokální měny (dobropisy) apod. „Většina těchto nástrojů vyžaduje odhodlanou spolupráci na místní úrovni a proto je dobře zaangažovat již od počátku co nejširší škálu stakeholderů, od místních zastupitelů, místních podnikatelů přes občanské spolky až po aktivní jednotlivce. Ti by pak multiplikačně mohli přenášet informace v rámci svého prostředí. Aktuálně bude Alternativa Zdola oslovovat nové zastupitele a navrhopvat spolupráci s výše zmíněnými projekty. Prioritou je aplikace participativního rozpočtu, stejně jako rozšíření používání obecních referend, jako standardních nástrojů pro vyšší zapojení občanů.“⁵³ Ilona Švihlíková k tomu dodává: „Nemyslím si, že jde o romantismus, neboť určité náznaky tohoto přístupu už ve světě najdete. Mohla bych argumentovat Latinskou Amerikou, ale určité komunity, které jsou relativně potravinově nebo energeticky soběstačné, najdete i v Rakousku, které je nám velice blízké. Chápu ale, že to může vypadat romanticky, protože komunitní scénář může mít vícero podob. Jednou z nich je

⁵¹ Alternativa Zdola: Participace občanů - účastenství (<http://alternativazdola.cz/liferay/participace-obcanu-ucastenstvi->, 20.4.2012).

⁵² Alternativa Zdola: Projekty (<http://alternativazdola.cz/liferay/projekty>, 20.4.2012).

⁵³ Alternativa Zdola: Lokální ekonomika (<http://alternativazdola.cz/liferay/lokalni-ekonomika>, 20.4.2012).

vytváření lokálních ostrůvků s cílem přežít to nejhorší, co by mohlo přijít“ (Švihlíková cit. dle Rychetský, 2012: 24).

Kromě ProAltu a Pražské školy alternativ spolupracuje AZ také se III. a IV. Fórem alternativ.⁵⁴

Kromě mnoha akcí, na kterých se AZ spolupodílela či účastnila spolu s ProAltem, uspořádala AZ např. také smuteční obřad za zmrzlé bezdomovce. Obřad měl upozornit na netolerovatelnou situaci lidí bez domova, kteří vzhledem ke své situaci nacházejí smrt na (zejména) pražských ulicích. Akce se proto konala v parku u Hlavního nádraží, který je často nazýván jako Sherwood.⁵⁵

4.1.1.3. Shrnutí

Aktivista a čelný představitel SOKu Michael Hauser se domnívá, že: „Současná politická a sociální hnutí mají zpravidla dvě stránky. Je to jednak vytváření samosprávné sítě aktivit zdola a jednak snaha ovlivnit držitele reálné politické moci. Tato hnutí se však předem vzdávají toho, aby získala stejnou pozici, jakou mají držitelé moci. Spokojují se s postavením nerovných partnerů, přesněji řečeno, jsou to předkladatelé žádostí, které vyřizuje někdo jiný. Úkolem změnit společnost se tak vlastně pověřují ti, kteří mají reálnou moc“ (Hauser, 2011).

⁵⁴ Fórum alternativ je spíše neformální organizací, jež se snaží fungovat jako platforma pro různé občanské iniciativy a sdružení, ve které se předávají zkušenosti a vytyčují společné zájmy, zakládají odborné skupiny atd. Fórum slouží spíše jako servis pro občanské iniciativy a tudíž se mu nedostává žádného mediálního ohlas. Počet zúčastněných iniciativ se počítá na několik desítek, ovšem členství je velmi neformální. Ty organizace, které se podílely na 3. Fóru alternativ se nemusí nutně podílet na tom 4. Společnými požadavky iniciativ jsou konec současné vlády, zákon o obecném referendu, silná protikorupční opatření apod. Alternativa Zdola: III. Fórum alternativ (<http://alternativazdola.cz/liferay/iii.-forum-alternativ>, 20.4.2012).

⁵⁵ Alternativa Zdola: Lidé uctili památku bezdomovců umrzlých v ulicích Prahy (<http://alternativazdola.cz/liferay/home>, 20.4.2012).

Pokud bychom viděli ProAlt a AZ touto optikou, dalo by se konstatovat, že ona levicově alternativní hnutí jsou stále “fukuyamistická“, protože se stále koncentrují na vyvíjení tlaku na současné politické elity tak, aby učinily obranná opatření (ukončily plánování reforem) s tím, že k žádné razantní změně nedojde. Hauser zde prosazuje pouze revoluční pojetí sociálních hnutí. Je pravdou, že snaha o ovlivňování držitelů politické moci by se dala charakterizovat jako “fukuyamistická“, ale snaha o vytváření samosprávných sítí aktivit zdola, které jsou motivované potřebou získat určitou nezávislost na systému, nemají s “fukuyamismem“ pranic společného. Už jenom samotná touha po alternativě a snaha o rozvíjené kritického myšlení posouvá ProAlt a AZ na samou hranici radikálních sociálních hnutí. Fakt, že se tyto organizace nesnaží získat stejnou pozici jako držitelé moci, je mnohými vnímán spíše jako výhoda než tragický omyl.

To, že iniciativy typu ProAlt a AZ nejsou prosty revolučních či radikálních rysů, potvrzuje i Ilona Švihlíková. „Konkrétně lze na české scéně potkat oba dva přístupy, jak reformistický, tak ten, jenž hledá zcela novou systémovou alternativu. U reformistů narážím na to, že dost dobře nevědí, jak zkrotit kapitál, a nostalgicky se ohlížejí za šedesátými lety minulého století. Pokud se jedná o sociálnědemokratické kruhy, tak tam se většinou hovoří o tom, že je třeba politiku státu přenést na nadnárodní úroveň, což znamená postavit proti nadnárodnímu kapitálu nadnárodní politickou moc, která může jako jediná kapitál zkrotit... Co se týče radikálních směrů, tak tito lidé se domnívají, že současný kapitalismus dospěl k hranicím svého fungování, že je nereformovatelný a je potřeba ho něčím nahradit. Zůstává otázkou, zda evolučně či revolučně, ale v každém případě jde o hledání radikálních alternativ. Obě skupiny se potkávají v odporu proti současné vládě, v dlouhodobějším horizontu se však zřejmě budou rozcházet“ (Švihlíková cit. dle Rychetský, 2012: 24).

Pokud bychom chtěli podtrhnout jen jeden zcela zásadní rozdíl mezi ProAltem a AZ, tak je to podle mého názoru to, že ProAlt daleko více než AZ usiluje o to stát se významným hráčem v rámci občanské společnosti a zvýšit svůj vliv na současné politické dění. Svědčí o tom i jeho snaha o budování silných vztahů s odbory. AZ se naproti tomu koncentruje na budování na státu nezávislých ekonomických systémů.

Přestože se domnívám, že Václav Bělohradský má naprostou pravdu, když říká, že žádná funkční alternativa k současnému systému zatím není⁵⁶, automaticky to neznamena, že hnutí typu ProAlt či AZ jsou bezcenná. Rozhodně jsou zcela legitimními bojovníky proti současné vládě. Jako jejich zásadní problém bych označil to, že přestože se sami profilují jako hnutí zdola, nejsou moc schopná aktivizovat velký počet lidí. Může tak vzniknout představa, že to, co by mělo být hnutím zdola, je ve skutečnosti intelektuálním klubem, který pouze přesvědčuje již přesvědčené.

Vzhledem k relativně krátkému trvání těchto iniciativ je těžké určit, zda se jedná o projev dlouhodobého "nového proudu". Pokud bychom ovšem přijali tezi, že organizace jako ProAlt a AZ představují zcela novou formu české levice, její charakteristikou by mohl být potenciál sjednotit jak levicové (a to i ty radikálně levicové, zejména trockistické a možná i anarchistické) skupiny, tak ekologické a lidskoprávní organizace. Tato témata by v kombinaci se snahou o prosazování alternativním ekonomických postupů mohla vést ke zvýšení atraktivnosti těchto organizací u mladší populace.

⁵⁶ Otázky Václava Moravce: Václav Bělohradský, 23.10.2011, ČT1/ČT24 (<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/211411030501023/>).

4.1.2. Hnutí proti radaru

Přestože protiválečné hnutí na sebe řadu let upozorňovalo pouze jednorázovými demonstracemi, zaznamenala kultura protestu i v této kategorii značných úspěchů. Největším z nich je bezpochyby občanská iniciativa Ne základnám (dále jen NZ). O významnosti této iniciativy hovoří i fakt, že NZ byla významným způsobem zobrazena ve filmu Víta Klusáka a Filipa Remundy o plánovaném radaru v Brdech – Český mír.

Iniciativa vznikla v červenci 2006 jako reakce na zprávy o tom, že čeští politici a státní úředníci vedou debaty se svými americkými protějšky o možnosti instalovat v Brdech radarovou základnu. Za dobu své aktivní existence dokázalo toto hnutí získat na svou stranu úctyhodné množství osobností a iniciativ. Z osobností uvedu jen ty skutečně „nejzářivější“ – Miroslav Hroch, Jan Keller, Erazim Kohák, Jaroslav Šabata, Petr Uhl, Marek Hrubec, Jan Kavan, Věra Chytilová a Noam Chomsky (snad netřeba zdůrazňovat, že podpora tak významné zahraniční osobnosti je v Čechách raritou). Kromě těchto lidí se s iniciativou ztotožnilo i přes 60 různých organizací, z nichž „nejzajímavější“ jsou Hnutí za přímou demokracii, Socialistická Solidarita, Socialistický kruh, Mladí zelení, Nesehnutí, Vojáci proti válce, Islámská nadace v Praze, Muslimská unie, Křesťanský dialog, SOP – Socialistická organizace pracujících, Socialistická alternativa Budoucnost, Pražská organizace Mladých sociálních demokratů, REVO – organizace revoluční mládeže.⁵⁷

Během příprav své bakalářské práce jsem nenarazil na žádnou iniciativu, která by měla tak široký a vnitřně nesourodý okruh spolupracujících organizací.⁵⁸ Za povšimnutí stojí také fakt, že se zde setkávají jak organizace starého, nového, ale i radikálního aktivismu. To vyvrací (v tomto případě, ale i v případě ProAltu)

⁵⁷ Ne základnám: O iniciativě (http://www.nezakladnam.cz/cs/19_o-iniciative, 20.5.2012).

⁵⁸ To bylo dáno tím, že NZ od počátku deklarovala ochotu spolupracovat s každým, kdo souhlasí se základním proti radarovým prohlášením. Výjimku však tvořili organizace nacionalistické, rasistické a xenofobní. Ty NZ odmítala (Májíček, 22.4.2012).

výše zmíněnou teorii Ondřeje Císaře o tom, že organizace radikálního aktivismu nespolupracují s organizacemi spadajícími do ostatních typů.

Že se v případě NZ nejednalo o povrchní spolupráci dokazuje i to, že jedním z tiskových mluvčích této iniciativy se stal člen trockistické organizace Socialistická Solidarita Jan Májíček, který významným způsobem utvářel image iniciativy (Mareš, 2011: 50).

NZ pro dosahování svých cílů používala zejména happeningy, organizované přednášky a debaty, demonstrace a petici za vyhlášení celostátního referenda o umístění americké základny na území ČR (Májíček, 22.5.2012).

Byla to právě NZ, která započala precedent široké spolupráce mezi různými iniciativami a sdruženími a která, jak jsem již uvedl výše, započala spolupráci mezi radikálně levicovými a novými organizacemi.

4.1.3. Ekologická hnutí

Vlajkovou organizací pro ekologické hnutí je podle mého názoru Greenpeace, a to zejména proto, že k prosazování svých zájmů používá rozdílné typy protestu, v nejednom případě na české poměry zcela unikátní.

Organizace Greenpeace v České republice tak dlouhodobě ozvláštňuje kulturu protestu a její akce mají proto značný mediální dosah, kterému napomáhá i dobré jméno, kterému se organizace těší. Hlavní strategií Greenpeace je na sebe a tudíž i na problémy, kterým se věnují, upozornit veřejnost; tomu zcela odpovídá i výběr jejich protestních akcí.

Dvakrát se jim například podařilo přelstít ochranku Úřadu vlády, vylézt na budovu (a to v době, kdy v ní vláda pořádala tiskovou konferenci) a rozvinout na ní své transparenty, které mohli vzhledem k prosklenému stropu vidět jak novináři, tak tehdejší premiér Jan Fischer a přítomní ministři. Mediální ohlas akce byl tak velmi široký a aktivistům se podařilo upozornit na problémy spojené s rekonstrukcí hnědouhelné elektrárny v Pruněřově.⁵⁹

Přímo husarským, a v českém prostředí zcela ojedinělým, kouskem Greenpeace bylo, když v rámci boje za zachování brdské přírody (a tedy bojem proti instalování amerického radaru v této lokalitě) vyhlásila Deklarací nezávislosti na území kvóty 718, kde měl radar stát, vlastní, na České republice nezávislý stát Peaceland. Tento nezávislý subjekt začal takřka hned po svém vzniku (2.6.2008) vydávat občanské průkazy a vydal zákaz nošení zbraní na "svém" území.⁶⁰

Obyvatelé Peacelandu se poté ve "své" lokalitě věnovali pořádání kulturních akcí a pokoušeli se zprovoznit vlastní rádiovou stanici. Tolerance České republiky k nově vytvořenému státu však vzala za své po týdnu jeho existence a prostor kvóty byl vyklizen a obehán ostnatým drátem.⁶¹

Přestože projekt Peacelandu byl logicky od samého počátku odsouzen k záhubě, jednalo se o velmi originální příspěvek do české kultury protestu. Pokud totiž, jak jsem již výše zmínil, bereme kulturu protestu jako aktivitu lidí, kteří se cítí do určité míry separováni od politického systému, je vyhlášení samostatného státu ukázkou kultury protestu par excellence.

⁵⁹ IDnes: Aktivisté Greenpeace zase přelstily ochranku. Na vládu vyvěsily vlajku ČEZ (http://zpravy.idnes.cz/aktiviste-greenpeace-zase-prelstili-ochranku-na-vladu-vyvesili-vlajku-cez-1ua/domaci.aspx?c=A100503_140247_domaci_klu, 20.5.2012).

⁶⁰ Greenpeace: V Brdech vznikl nový stát. Radar na svém území nechce (<http://www.greenpeace.org/czech/cz/news/v-brdech-vznikl-novy-stat/>, 20.4.2012).

⁶¹ Greenpeace: Obsazení kvóty 718 (http://www.greenpeace.org/czech/cz/akce_greenpeace/obsazeni_koty_718/, 20.4.2012).

4.2. Kultura protestu u organizací radikálního aktivismu

4.2.1. Levicový radikální aktivismus a kultura protestu

Asi nejlépe dle mého soudu charakterizuje současnou kulturu protestu levicových radikálních aktivistů několikrát zmiňovaný Jan Májíček, který ji označil přídomek realistická. „Realistická radikální politika má co nabídnout. Kromě praktické podpory a účasti v nejrůznějších hnutích za sociální, ekonomická a politická práva (jen se podívejme na ProAlt!) může radikální levice nabídnout analytické přístupy, které věcně a přesvědčivě ukazují na nutnost překonání kapitalismu jinak, než že zvolíte tu správnou stranu. Naší cestou je cesta radikální demokracie v politice i ekonomice” (Májíček, 2012). Májíček zde potvrzuje trend, který je znatelný už od iniciativy Ne základnám, kterým je, že představitelé radikální levice se podílejí na chodu iniciativ patřících spíše do nového transakčního aktivismu. Radikální levice se tedy stala “mobilní” (přesněji transakční) a je ochotna své požadavky formulovat i v rámci organizací, které nespádají do jeho typu a nemají tudíž radikální rétoriku.

4.2.1.1. Hnutí proti globalizaci⁶²

Tu zcela vystihuje následný citát. „Abstraktní definice společného nepřítele a vědomí globálních souvislostí, jež jsou sdíleny antiglobalizačními protestujícími, odpovídají právě takto obecné povaze protestu, tomuto charakteru komunikace a vztahu k autoritě, které ztělesňuje a reprezentuje. V poslední instanci je předmět a důvod protestu vesměs chápán a označován jako systém, *establishment*, mocenská politika, světový kapitál atd. Již takové označení samotné zbavuje

⁶² Počátek antiglobalizačního hnutí se nejčastěji počítá od protestů proti World Trade Organization, které se do podvědomí zapsaly jako bitva o Seattle na konci roku 1999 (Barša – Císař, 2004: 168).

protivnou stranu značné části její legitimacy. To, co je na takto označené protistraně podezřelé a odporné, je již její záhadný, netransparentní, neproniknutelný, inherentně neupřímný a zkorumpovaný charakter. Protest je samozřejmě většinou adresován konkrétním organizacím a jejich praktikám. Tyto organizace jsou však především institucionálními reprezentacemi určité logiky, kterou je zpravidla akumulace a zneužívání moci ve všech jejích formách (politické, vojenské, ekonomické, kulturní atd.) a reprodukce či posílení stávajících mocenských vztahů... Identifikace konkrétního nepřítele je pro mobilizaci veřejného protestu sice nezbytná, nicméně právě abstraktní chápání a prezentace konečného zla je stále tím, co dodává antiglobalizačnímu hnutí tak široký záběr, co jej otevírá tak rozmanitému spektru jinak odlišných sociálních aktérů, co z něj činí platformu pro tak široký rejstřík partikulárních cílů a zájmů“ (Marada, 2004: 179-180).

České antiglobalizační hnutí v sobě sdružuje jak skupiny radikální levice (zejména anarchisty a trockisty), tak i radikální ekology a squattery, tedy skupiny, které jsou více či méně antikapitalistické (Kolářová, 2009: 55).

Největší “úspěch“ zaznamenala česká antiglobalizační scéna v rámci boje proti zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky v Praze v roce 2000, které se konalo jen 9 měsíců po Seattlu; to dávalo českým organizátorům naději na to, že akce bude široce podporována ze zahraničí. Nejvýznamnější platformou, která koordinovala protesty, se stala Iniciativa proti ekonomické globalizaci (dále jen INPEG). INPEG bylo spojením Československé anarchistické federace, Socialistické Solidarity a několika dalších menších iniciativ spíše anarchistického ražení. Toto sdružení není tak přirozené, jak by se na první pohled mohlo zdát. Anarchisté odmítli spolupracovat v rámci INPEGu jak s Komunistickým svazem mládeže, tak se SOP – Socialistickou organizací pracujících (Bastl, 2011: 104). To, že byla do projektu přizvána Socialistická Solidarita, se dá vysvětlit snad pouze dobrými osobními vztahy.

INPEG a jeho aktivity vykazovaly do určité chvíle značnou míru profesionality a uchýlovaly se pouze k nenásilným akcím – kontrasummitu (kterého se účastnila i Naomi Klein), hudebnímu Festivalu umění a odporu; ještě před samotným začátkem zasedání proběhla série workshopů, týkajících se taktiky protestů, základů komunikace s médii, práva a zdravotní péče (Bastl, 2011: 105).

Kromě INPEGu uspořádali několik mítinků také komunisté, proběhla demonstrace Jubilee 2000, která propagovala myšlenku smazání dluhů zemím třetího světa, akce uspořádala také Humanistická aliance. Transnacionální organizace CEE Bankwatch a Friends of the Earth (kterou v ČR reprezentuje Hnutí Duha) uspořádaly paralelní kontrasummit s názvem Jiná zpráva. Ve snaze o klidný průběh protestů pozval prezident Václav Havel na Hrad zástupce jak finančních kruhů, tak i demonstrantů, INPEG však tuto iniciativu zcela odmítl (Kolářová, 2009: 52-53).

Bohužel to nebyly tyto značně různorodé a atraktivní nenásilné aktivity, díky kterým vstoupily protesty proti zmíněným nadnárodním organizacím ve známost.

Většina lidí si totiž vybaví spíše 10 tisícovou demonstraci z 26. 9.2000, která se zvrhla v násilnou, a při níž bylo pozatýkáno 859 osob. Byla to právě tato demonstrace, která vytvořila mediální obraz všech zmíněných protestů. Sami anarchisté se po těchto událostech začínají stahovat z veřejné scény, jelikož je jim průběh demonstrace vyčítán nejenom veřejností, ale i zevnitř samotného hnutí. INPEG proto velmi brzy zaniká a to i přes to, že deklaroval negativní náhled na násilí během demonstrace použité (Bastl, 2011: 106-107).

Praha se však přesto zapsala do dějin celého antiglobalizačního hnutí. Jelikož se jednalo o první summit mimo USA, angličtina nebyla primárním jazykem protestů. Poprvé navíc došlo k transnacionální spolupráci (do Prahy

přijeli Turci, Španělé, Italové – Ya Basta!, která měla 26.9. na starosti dokonce celý kontingent demonstrantů atd.). Přestože se účast na protestech čekala daleko větší, byla Praha a antiglobalizační aktivisté po nějakou dobu hlavním tématem světových médií. Za úspěch se dá považovat i to, že delegáti summitu ho díky protestním aktivitám ukončili o den dříve. Neúspěchem (vnímáno ze strany široké veřejnosti a médií) však byla metoda, kterou bylo tohoto cíle dosaženo (Kolářová, 2009: 53-54).

Antiglobalizační hnutí proto bylo, alespoň na počátku našeho století, vnímáno z hlediska bezpečnosti jako velmi problematické a systém vyloženě ohrožující. „Protesty v Praze potvrdily, že skutečným cílem antiglobalizačních aktivit není pouze protest proti činnosti nebo existenci některých mezinárodních institucí, ale že jde o širěji založené a soustavné aktivity proti celému současnému ekonomickému systému a v podstatě i proti demokratickému systému. Cílem je mj. zablokování funkcí systému a jeho následné zničení.“⁶³

4.2.2. Pravicový radikální aktivismus a kultura protestu

Pravicová radikální scéna přišla v posledních několika letech se zcela novým způsobem, kterak se zviditelnit. Nezměnila sice formy protestu, ale spíše jejich celkové vyznění.

Přestože pravicovou radikální scénu (a zejména její nejviditelnější odnož, neonacistické hnutí) charakterizovala na konci dekády postupná pasivita, která byla i důsledek práce policie a soudů, jsme v dnešní době svědky její opětovné aktivizace. Pravicoví radikálové se totiž rozhodli koncentrovat se na romskou

⁶³ Bezpečnostní informační služba: Výroční zpráva 2000 (<http://www.bis.cz/n/2001-06-01-vyrocní-zpráva-2000.html>, 20.4.2012).

problematiku, a to zcela konkrétně v těch částech republiky, ve kterých se nacházejí tzv. sociálně odloučené lokality, např. Šluknovsko, Janov apod. (Mareš a kol., 2011: 9).

Pravicoví radikálové se totiž, poněkud paradoxně, rozhodli prezentovat se jakožto ochránci práva a pořádku v oblastech, kde je poněkud problematické soužití mezi Romy a ostatními občany (Mareš a kol., 2011: 35). Scénář je většinou stejný. Radikálové si podle aktuálního dění vyberou místo a pod záminkou boje proti např. cikánskému teroru zde uspořádají protestní akci. Jako „ospravedlnění“ pro svou činnost používají argument, že romská menšina brání poklidnému životu v dané lokalitě a je tedy v zájmu všech slušných lidí proti tomu protestovat. V rámci těchto protestů se radikálové vymezují také vůči policii, která podle nich pouze nečinně přihlíží (proto musí zakročit oni – pravicoví radikálové) i proti státu, který (svou údajnou neochotou konat) vyjadřují současnému stavu podporu.⁶⁴ Při nepokojích poté často dochází k násilí jak proti policejním složkám, tak proti antirasistickým aktivistům, lokálním politikům či novinářům (Mareš a kol., 2011: 35).

Takto formulovaný protest se setkává u neromských obyvatel z problematických lokalit s úspěchem. Akcí se proto účastní i ti, kteří mají osobně k radikální pravici sice názorově daleko, ale nepovažují postup bezpečnostních složek v daných lokalitách za dostatečný (Mareš a kol., 2011: 39).

Pravicoví radikálové tak získávají zcela unikátní možnost se „očistit“ (alespoň v očích občanů z problematických lokalit) od neonacistického nánosu a začít být vnímáni jako zcela legitimní politické hnutí, kterému jde v první řadě o dobrou kvalitu života pro „přizpůsobivé“.

⁶⁴ ODPOR: Zastavme cikánský teror v Litvínově! (<http://www.odpor.org/index.php?page=clanky&kat=&clanek=876>, 20.4.2012)

V době odevzdání mé práce byla poslední akcí tohoto druhu demonstrace 22.4.2012 v Břeclavi, organizovaná Dělnickou mládeží, organizací napojenou na Dělnickou stranu sociální spravedlnosti.⁶⁵

4.3. Kultura protestu u občanské sebeorganizace

Jak jsem již zmínil výše, má tento typ za sebou pouze jeden epizodický úspěch, kterým byl (původně takto zcela nezamýšlený) projekt „Děkujeme, odejděte!“.

Z počátku se jednalo pouze o prohlášení bývalých studentů (ze šesti bych uvedl Martina Mejstříka a Šimona Pánka), které bylo prezentováno při desátém výročí demonstrace na Národní třídě. Ono prohlášení mělo za úkol prezentovat nespokojenost bývalých studentských aktivistů se stavem současné české společnosti. Vinu za současný stav podle iniciátorů nemá ani tak dědictví minulého režimu, ale chyby současných (porevolučních) elit. Z toho důvodu na ně apelovali, aby v zájmu rozvoje České republiky odešli z politiky.⁶⁶

K inventuře demokracie iniciátory nemotivovalo pouze samotné výročí, ale i vysoká míra frustrace, která se ve společnosti objevila.⁶⁷ Jistou míru viny na tomto stavu měl i fakt, že ČSSD, od které se čekala alternativní politika, po vyhraných volbách uzavřela „opoziční smlouvu“ s ODS, která byla vnímána nejenom jako hlavní nepřítel sociálnědemokratické strany, ale také jako viník současných problémů (Dvořáková, 2003: 129).

⁶⁵ Aktualne.cz: Dva tisíce lidí demonstrovaly v Břeclavi proti Romům (<http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/jihomoravsky/clanek.phtml?id=742060>, 22.4.2012).

⁶⁶ Česká politika: Děkujeme, odejděte! (<http://www.ceskapolitika.cz/Provolani/Dekujeme.html>, 20.4.2012).

⁶⁷ Po projevu prezidenta Václava Havla byl tento stav označován termínem „blbá nálada“. Václav Havel: Projev prezidenta republiky k oběma komorám Parlamentu České republiky (http://www.vaclavhavel.cz/showtrans.php?cat=projevy&val=144_projevy.html&typ=HTML, 20.4.2012).

Po zmíněném prohlášení zorganizovali její iniciátoři demonstraci v Praze, na kterou přišlo až 60 tisíc lidí. Demonstraci vévodil požadavek na demisi vlády a předčasné volby. Tento požadavek byl již předaslán v Hradecké výzvě, která byla rovněž dílem bývalých studentských aktivistů. Demonstrace probíhaly také v Liberci, Pardubicích, Českých Budějovicích, Brně a na jiných místech. To pouze ukazovala na širokou podporu, kterou výzva měla (podle průzkumů veřejného mínění s ní sympatizovala až 70% obyvatel).⁶⁸

Mezi další úspěchy patří, že výzvu ze 17. 11. 1999 podepsalo asi 200 000 občanů. „Děkujeme, odejděte“ se mezitím stalo občanským sdružením, v rámci kterého došlo k vytvoření regionálních sdružení a studentské sekce. Tím ovšem její úspěchy končí. Na jejich druhou demonstraci přišla pouze stovka lidí. Fiaskem dopadl také pokus vytvořit, spolu s Impulsem 99 a několika dalšími sdruženími, zastřešující Fórum občanských sdružení se zaměřením na změnu politické kultury (Dvořáková, 2003: 132).

5. Závěr

Česká kultura protestu je ovšem daleko širší a popsat ji ve všech jejích aspektech může být aspirací práce podstatně rozsáhlejší. Přesto jsem se pokusil vybrat ty organizace, které považuji buď za podstatné z hlediska vývoje české protestní kultury (INPEG, Ne základnám), nebo ty, které považuji za její významné představitele dneška (ProAlt, AZ). Zejména u organizací snažících se v rámci společnosti prosazovat alternativy k současnému systému (či alespoň k některým jejích aspektům) jsem se pokusil přiblížit jejich intelektuální pozadí

⁶⁸ Právo: Na demonstracích zněl požadavek demise vlády a předčasných voleb, 4.12.1999, str. 1-2.

(tedy z čeho vycházejí), jejich organizační strukturu a poukázat na to, co ve skutečnosti dělají a s kým spolupracují.

Samotné téma spolupráce mezi protestními organizacemi bylo pro mě jedním z hlavních. Kdybych totiž měl teď na konci své práce vypsát všechny organizace, které spolu spolupracují a jejich společné projekty, jenom samotný seznam by vydal na desítky stran. Komplikace pro ně nemusí představovat ani fakt, že některé organizace se hlásí k radikálním ideologiím (Ne základnám) či vyznávají rozdílnou radikální ideologii (INPEG). Nad ideologickými faktory tak vyhrávají argumenty účelnosti a pravidlo, že „nepřítel mého nepřítele je můj přítel“, což ovšem není nelegitimní přístup k věci.

Ukázkou rozdílnosti přístupů ke kultuře protestu nám můžou být radikální aktivisté. Zatímco pravicoví radikálové se snaží vytvářet kontaktní síť (a přenášet své protestní metody – násilné demonstrace) mezi obyvateli z lokalit, ve kterých je zastoupeno minoritní obyvatelstvo, ti levicoví postupují jinak.

Organizace krajní levice (zejména trockisté – Socialistická Solidarita) se totiž koncentrují na spolupráci s organizacemi nového aktivismu, kde získávají bohaté zkušenosti z vedení různých organizací, které posléze předávají dále; např. Jan Májíček působil/ působí jakožto aktivista již 12 let, během kterých byl členem 6 organizací, z nichž mezi nejpodstatnější patří Socialistická Solidarita, INPEG, Ne základnám (tiskový mluvčí) a ProAlt – neformálnost většiny těchto organizací je potvrzení paradigmatu fluidity (Májíček, 22.4.2012).

Je tedy vidět, že organizace patřící k levicovému protestnímu hnutí (snad s výjimkou anarchistů) jsou ochotny smazat bariéry a přestat dělat rozdíly mezi organizacemi revolučními a reformistickými. Může to být způsobeno strachem před organizacemi podchycujícími tekutý hněv. Přestože je výčet protestních organizací široký, je znát, že jsou ochotné nacházet spojence a tvořit koalice, i když se často jedná o krátkodobou spolupráci (INPEG).

České protestní organizace používají k dosahování svých cílů velmi širokou paletu metod od demonstrací a petic přes happeningy až po vyhlašování nových nezávislých států. Podstatné ale je, že se dokáží poučit. Jako příklad můžeme uvést poučení drtivé většiny českého protestního hnutí (snad s výjimkou krajní pravice a části anarchistického hnutí) ze značně negativní odezvy na demonstrace proti jednání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky, po níž ustoupilo od toho, aby používalo násilí jakožto metodu k prosazování svých zájmů. To považuji za velmi kvalitativní prvek.

České protestní organizace pravda nepatří mezi nejsilnější v Evropě a nedaří se jí mobilizovat tak velké počty obyvatel, s jejichž podporou by byla schopna provést společenské změny, ale i tak je velmi aktivní a je slyšet i vidět. I když si to neuvědomuje, narážíme na kulturu protestu každý den na ulicích v podobě samolepek, plakátů, grafitů apod.

Považuji za důležité, aby sociální vědci zkoumali vliv tekutého hněvu na formování české kultury protestu, jelikož tento český fenomén může, alespoň jak se domnívá Václav Bělohradský, eskalovat až k "fašizaci" společnosti. Na druhou stranu stejně tak může být využit jako tvůrčí síla změny, tak jak v to doufají aktivisté ("nové české levice") z ProAlt a AZ.

Přestože se české bezpečnostní složky nedomnívají, že ProAlt má v sobě potenciál sjednotit českou levici, je podle mého názoru vhodné vzít v úvahu, zda se tak už vlastně neděje. Tato myšlenka se totiž může, vzhledem k tomu, s kolika organizacemi je ProAlt v interakci, jevit jako zcela legitimní.

Za hlavní trend současně politické kultury tedy považuji snahu o hledání alternativ. Otázkou ovšem zůstává, zda tato touha po změně nebude ukojena výměnou pravicové vlády za levicovou.

6. Seznam použité literatury a pramenů

Barša, Pavel – Císař, Ondřej (2004). *Levice v postrevoluční době. Občanská společnost a nová sociální hnutí v radikální politické teorii 20. století* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury).

Bastl, Martin (2011). Anarchismus. In: Bast, Marek – Mareš, Miroslav – Smolík, Josef – Vejvodová, Petra, *Krajní pravice a krajní levice v ČR* (Praha: Grada), s. 91-138.

Bělohradský, Václav (2010). Levice ve věku tekutého hněvu. *Právo*. 20.11.2010. 269/2010, s. 1 a 19.

Císař, Ondřej (2008). *Politický aktivismus v České republice. Sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury).

Císař, Ondřej – Navrátil, Jiří – Vráblíková, Kateřina. Staří, noví, radikální: politický aktivismus v České republice očima teorie sociálních hnutí. *Sociologický časopis*. 1/2011, s. 137-167.

Duncombe, Stephen (2002). Introduction. In: Duncombe, Stephen (ed.), *Cultural Resistance Reader* (London: Verso), s. 1-15.

Dvořáková, Vladimíra (2003). Dva pokusy o aktivizaci občanů – Implus 99 a Děkujeme, odejděte. In Nekvapil, Václav V., *Impuls pro občanskou společnost. Eseje o třetím rozměru demokracie* (Evropský literární klub: Praha).

Existence: Veřejný prostor a místo odporu. Manifest plzeňské street-artové guerilly ÚSVITU (http://www.csaf.cz/casopisy/existence/Existence_02_2011.pdf, 20.4.2012: 27).

Fukuyama, Francis (2002). *Konec dějin a poslední člověk* (Praha: Rybka Publishers).

Hauser, Michael (2011). Současná hnutí odporu jako poznání. Polemika se Slavojem Žižkem. *Deník Referendum*. 9.9.2011
(<http://www.denikreferendum.cz/clanek/11524-soucasna-hnuti-odporu-jako-poznani-polemika-se-slavojem-zizkem>, 23.4.2012).

Hořejš, Nikola (2011). Kmotr a karneval. Češi nemají v lásce demonstrace a protesty. Naučili se ale milovat převleky a humor. *Lidové noviny*. 26.11.2011. 276/2011, s. 21.

Jelínek, Lukáš (2011). Oranžová očekávání. *Respekt*. 10/2011, s. 78.

Jelínek, Lukáš (2010). Veřejná debata ožívá? *Český rozhlas*. 17.8.2010
(http://www.rozhlas.cz/komentare/portal/_zprava/771983, 23.4.2012).

Johnston, Hank (2009). Protest Cultures: Performance, Artefacts, and Ideations. In: Johnston, Hank, *Culture, Social Movements, nad Protest* (Farnham: Ashgate), s. 1-27.

Kolářová, Marta (2008). *Globální a české „anti-globalizační“ hnutí: kolektivní identita a difúze* (Praha: FSV UK).

Kolářová, Marta (2009). *Protest proti globalizaci. Gender a feministická kritika* (Praha: SLON).

Lauder, Silvie (2012). Téma: Mladá česká levice. *Respekt*. 14-15/2012, s. 55-62.

Májíček, Jan (2012). Realistická radikální levice. *Deník Referendum*. 16.3.2012
(<http://www.denikreferendum.cz/clanek/12794-realisticcka-radikalni-politika>, 20.4.2012).

Marada, Radim (2004). Od revolty k protestu. Veřejný protest jako způsob komunikace a zdroj identity. In: Hrubec, Marek (ed.), *Demokracie, veřejnost a občanská společnost* (Praha: Filosofia).

Mareš, Miroslav (2011). Komunismus. In: Bast, Marek – Mareš, Miroslav – Smolík, Josef – Vejvodová, Petra, *Krajní pravice a krajní levice v ČR* (Praha: Grada), s. 15-90.

Mareš, Miroslav a kol. (2011). České militantní neonacistické hnutí (aktuální trendy) (Brno: Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor bezpečnostní politiky).

Mikovec, Josef (2010). Spějme všichni do Beléma. *Britské listy*. 4.10.2010 (<http://www.blisty.cz/art/54793.html>, 23.4.2012).

Paine, Thomas (2012). *Common Sense* (New York: Tribeca Books).

Pehe, Jiří – Štern, Jan (2010). Manifest radikálního liberalismu. *Deník Referendum*. 9.9.2010 (<http://www.denikreferendum.cz/clanek/5863-manifest-radikalniho-liberalismu>, 23.4.2012).

Pospíšil, Filip (2010a). Pod palbou reforem. Rozhovor s Terezou Stöckelovou. *A2* (<http://www.advojka.cz/archiv/2010/18/pod-palbou-reforem>, 23.4.2012).

Pospíšil, Filip (2010b). Napětí. *A2* (<http://www.advojka.cz/archiv/2010/19/napeti>, 23.4.2012).

Rancière, Jacques (2011). *Neshoda. Politika a filosofie* (Praha: Svoboda servis).

Právo: Na demonstracích zněl požadavek demise vlády a předčasných voleb, 4.12.1999, str. 1-2.

Robnett, Belinda (2002). External Political Exchange, Collective Identities, and Participation in Social Movement Organizations. In: Meyer, David S. – Whittier,

Nancy – Robnett, Belinda (eds.), *Social Movements. Identity, Culture, and the State* (Oxford: Oxford University Press), s. 266-288.

Rychetský, Lukáš (2011). Jsme něco jako obrozenci. Rozhovor s Pavlem Čížínským. *A2*. 14/2011, s. 24.

Rychetský, Lukáš (2012). Realita dolehne na většinu lidí. Rozhovor s Ilonou Švihlíkovou. *A2*. 1/2012, s. 24.

Silný, Jiří (2011a). Projekt Pražská škola alternativ. In: *Od krize k alternativám. Pražská škola alternativ – Sborník 01* (Praha: Ekumenická Akademie Praha), s. 3-4.

Silný, Jiří (2011b). Pražská škola alternativ. *Deník referendum*, 1.2.2011 (<http://denikreferendum.cz/clanek/8745-prazska-skola-alternativ>, 23.4.2012).

Skovajsa, Marek (2010). Organizovaná občanská společnost: teorie a vývoj. In: Skovajsa, Marek a kol., *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost* (Praha: Portál), s.30-60.

Slačálek, Ondřej (2011). Česká levice není jednorozměrná. *ProAlt*. 26.1.2011 (<http://www.proalt.cz/?p=1093>, 23.4.2012).

Smolík, Josef (2010). Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky (Praha: Grada).

Spencerová, Tereza (2010). Není kam zdrhnout. Rozhovor s Terezou Stöckelovou. *Literární noviny*. 37/2010, s. 4.

Stengel, Rick (2011). 2011 – Person of the year. *TIME*. Vol. 178, No. 25, s. 41.

Štern, Jan (2011). Takhle to dál nejde. *Mladá fronta Dnes*. 25.6.2011. 149/2011, s. 37.

Švihlíková, Ilona (2011). Od krize k alternativám: ekonomický pohled. In: *Od krize k alternativám. Pražská škola alternativ – Sborník 01* (Praha: Ekumenická Akademie Praha), s. 5-8.

Tarrow, Sidney – Petrova, Tsveta (2006). Transactional and participatory Activism in the Emerging European Polity. *Comparative Political Studies*. Vol. 10, No. 20, s. 1-21.

Internetové stránky bez uvedeného autora

Aktualne.cz: Dva tisíce lidí demonstrovaly v Břeclavi proti Romům (<http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/jihomoravsky/clanek.phtml?id=742060> , 22.4.2012).

Aktualne.cz: Nečas vyrovnal Klause. Tolik lidí ho přišlo svrhnout (<http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/praha/clanek.phtml?id=741765>, 22.4.2012).

Albert Einstein Institution: The Methods of nonviolent protest and persuasion (<http://www.aeinstein.org/organizations103a.html>, 20.4.2012).

Alternativa Zdola: III. Fórum alternativ (<http://alternativazdola.cz/liferay/iii.-forum-alternativ>, 20.4.2012).

Alternativa Zdola: Lidé uctili památku bezdomovců umrzlých v ulicích Prahy (<http://alternativazdola.cz/liferay/home>, 20.4.2012).

Alternativa Zdola: Lokální ekonomika (<http://alternativazdola.cz/liferay/lokalni-ekonomika>, 20.4.2012).

Alternativa Zdola: Manifest (<http://alternativazdola.cz/liferay/manifest>, 20.4.2012).

Alternativa Zdola: Participace občanů - účastenství
(<http://alternativazdola.cz/liferay/participace-obcanu-ucastenstvi->, 20.4.2012).

Alternativa Zdola: Participativní rozpočet
(<http://alternativazdola.cz/liferay/participativni-rozpocet>, 20.4.2012).

Alternativa Zdola: Projekty (<http://alternativazdola.cz/liferay/projekty>, 20.4.2012).

Česká politika: Děkujeme, odejděte!
(<http://www.ceskapolitika.cz/Provolani/Dekujeme.html>, 20.4.2012).

Deník Referendum: Odpůrci vládních záměrů dnes budou diskutovat o alternativách (<http://www.denikreferendum.cz/clanek/7038-odpurci-vladnich-zameru-dnes-budou-diskutovat-o-alternativach>, 20.4.2012).

Ekumenická Akademie: Pražská škola alternativ
(<http://www.ekumakad.cz/cz/projekty/prazska-skola-alternativ>, 20.4.2012).

Český rozhlas 1 – Radiožurnál: Roman Joch, ředitel Občanského institutu
(http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/dvacetminut/_zprava/772450, 20.4.2012).

Eurozprávy: Vláda podala demisi! Použila “chilské” pero
(<http://domaci.eurozpravy.cz/spolecnost/26259-reportaz-vlada-podala-hromadnou-demisi/>, 20.4.2012).

Fórum 50%: Vize, cíle, principy (<http://padesatprocent.cz/cz/o-nas/vizecile-principy>, 20.4.2012).

Greenpeace: Obsazení kvóty 718
(http://www.greenpeace.org/czech/cz/akce_greenpeace/obsazeni_koty_718/, 20.4.2012).

Greenpeace: V Brdech vznikl nový stát. Radar na svém území nechce
(<http://www.greenpeace.org/czech/cz/news/v-brdech-vznikl-novy-stat/>, 20.4.2012).

Greek Left Review: Slavoj Žižek: "Neoliberalism is in Crisis"

(<http://greekleftreview.wordpress.com/2011/03/28/slavoj-zizek-neoliberalism-is-in-crisis/>, 20.4.2012).

IDnes: Aktivisté Greenpeace zase přelstily ochranku. Na vládu vyvěsily vlajku ČEZ (http://zpravy.idnes.cz/aktiviste-greenpeace-zase-prelstili-ochranku-na-vladu-vyvesili-vlajku-cez-1ua-/domaci.aspx?c=A100503_140247_domaci_klu, 20.5.2012).

IDnes: Iniciativy před Sněmovnou protestovaly proti raketám i vládě mužů (http://zpravy.idnes.cz/iniciativy-pred-snemovnou-protestovaly-proti-raketam-i-vlade-muzu-1pu-/domaci.aspx?c=A100810_122300_domaci_taj, 20.4.2012).

Ne základnám: O iniciativě (http://www.nezakladnam.cz/cs/19_o-iniciative, 20.5.2012).

ODPOR: Zastavme cikánský teror v Litvínově!

(<http://www.odpor.org/index.php?page=clanky&kat=&clanek=876>, 20.4.2012)

ProAlt: 17.11.2011 – Slavoj Žižek na Václavském náměstí

(<http://www.proalt.cz/?p=2746>, 20.4.2012).

ProAlt: Demonstrace občanských iniciativ a odborů byla úspěšná

(<http://www.proalt.cz/?p=2541>

, 20.4.2012).

ProAlt: Kontakty na ProAlt (<http://www.proalt.cz/?p=826>, 20.4.2012).

ProAlt: Média a protest proti Romanu Jochovi (<http://www.proalt.cz/?p=850>

,20.4.2012).

ProAlt: Permanentní infostan (http://www.proalt.cz/?page_id=2320, 20.4.2012).

ProAlt: Pracovní skupiny ProAltu (<http://www.proalt.cz/?p=799>, 20.4.2012).

ProAlt: Předseda Senátu Štech převzal petici za vyhlášení referenda o vládních reformách (<http://www.proalt.cz/?p=2861>, 20.4.2012).

ProAlt: Společnost se nedá škrtnout (<http://www.proalt.cz/?p=1034>, 20.4.2012).

Rosa Luxemburg Foundation: Foundation
(<http://www.rosalux.de/english/foundation.html>, 20.4.2012).

Social Watch: České sociální forum: Euro-manifestace proti utahování opasku
(<http://www.socialwatch.cz/?p=59>, 20.4.2012).

Stop Vládě: Před námi je týden protestů (<http://www.stopvlade.cz/aktuality/24-pred-nami-je-tyden-protestu>, 20.4.2012).

Týden: Šéfodborář: Dohodli jsme se, že politiky otravovat budeme
(http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/sefodborar-dohodli-jsme-ze-politiky-otravovat-budeme_213143.html, 20.4.2012).

Václav Havel: Projev prezidenta republiky k oběma komorám Parlamentu České republiky
(http://www.vaclavhavel.cz/showtrans.php?cat=projevy&val=144_projevy.html&typ=HTML, 20.4.2012).

Zprávy bezpečnostních složek

Ministerstvo vnitra: Extremismus. Souhrnná situační zpráva 4. čtvrtletí roku 2011: 4.

Bezpečnostní informační služba: Výroční zpráva 2000 (<http://www.bis.cz/n/2001-06-01-vyrocní-zprava-2000.html>, 20.4.2012).

Televizní pořady

Otázky Václava Moravce: Václav Bělohradský, 23.10.2011, ČT1/ČT24
(<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/211411030501023/>).

Vzkaz: Vzkaz Václava Bělohradského, 20.11.2011, ČT2
(<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10160488386-vzkaz/211452801410029-vzkaz-vaclava-belohradskeho/titulky/>, 20.4.2012).

Rozhovor

Jan Májíček, 22.4.2012

7. Resumé

Culture of resistance in the Czech Republic is not that uninteresting as some may think. Sure in USA there is the Occupy movement, in Spain the Indignados, but also in the Czech Republic there are as well organizations, which are trying to make a difference. Which are trying to change system to some kind of alternative one. No matter that they don't know how the alternative looks like, but they are trying hard to find one and during that time, they are in streets showing their anger with right-government policy. In my point of view those movements which have enough of this system are the most powerful in today's culture of resistance.

In the Czech Republic there are mainly two organization of this type. One is called ProAlt – Platform for critique of reforms and on support of alternatives and the second one is called Alternative from Below. I believe that these organizations are the most important protest organizations in the Czech Republic, because they have supporters from intellectuals, radical left, ecologist movements and Unions as well.

But of course those are not the only protest organizations in the Czech Republic. There are plenty of them, but in my work I attend to those which influence the form of culture of resistance in the Czech Republic, or those which are at some point original.